

**DOĞUDA
DEPREM**

TÜRK-İŞ

**eylül
1966**

sayı 43

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

EYLÜL

1 9 6 6

YIL : 4

SAYI : 43

Fiatı : 250 Krş.

1 Yıllık 25.00 TL.

TÜRK-İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Önder AKER

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ

İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA

Telefon :

17 16 02 — 12 66 18

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER

S44k

MATBAASI - ANKARA — 1966

SUNUS:

Saygı değer

Türk-İş Okuru

Ağustos ayı yurdumuz için kara günlerin habercisi oldu. Doğu Anadolu'nun fakir insanı bir kere daha yıkıldı geçen ay. Oylesine bir yıkılış ki, ne ev kaldı, ne çoluk çocuk. Binlerce öksüz, binlerce evsiz, binlerce evlâtsiz insan... Bütün çalışmalarında bu toprağın insanından yana olan Türk-İş, Doğu Anadolu yurttaşlarımızı yardım elini uzatan ilk kuruluş oldu. Felâket haberinin Ankara'da duyulmasını takiben derhal toplanan Türk-İş İcra Kurulu, Genel Sekreter Tunç'un ağzından Türk işçisinin kararını açıklıyordu. Türk-İş, 700 bin üyesinden toplayacağı 20 milyon lirayı yıkılmış, perişan olmuş yurttaşlarımıza iletecekti. Yardım kampanyasının esası şöyle açıklandı: «...Türk-İş, üyesi işçilerin felâket-zede halkımıza yardım olarak birer yevmiyelerini vermelerini karar altına almıştır.» Aynı anda Doğu Anadolu'da Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve beraberindeki Türk işçi liderleri, yurttaşlarımızın acısını paylaşıyorlardı. İç sayfalarımızda depremle ilgili bir yazı ve çeşitli resimler bulacaksınız. Değerli gazeteci Fikret Öt-yam'ın çektiği resimlerde Doğu Anadolu felâketini en ince ayrıntılarına kadar izleyebilmek mümkün.

Geçen ayın en önemli olaylarından bir diğeri Çorumlu işçiler konusuydu. Türk işçi hareketi bugün, yapılan bütün uyarıların olumlu bir sonuç vermediğini, maalesef görmektedir. Türkiye'de kanunlar uygulanacak mıdır, yoksa bir aşiret devleti düzeni mi hakim kılınacaktır. Danıştay Kararları'nın geçerlik derecesi nedir? Kanun sınırları zorlanmadan yapılan hak mücadelesi hafife alınmakta devam mı olunacaktır? İşte, geçen ay Türk işçi liderlerini derin derin derin düşündüren sorunlar bunlardı. Önümüzdeki ayda bu konuda Türk-İş'in kesin görüşünün açıklanacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır. Çorumlu işçilerle ilgili yazımızda, hadîsenin başlangıcından bu güne kadar olanları ve Türk-İş'in uyarılarını göreceksiniz. Ayrıca, Türk-İş Dergisi Çorum - Ankara ve Ankara - İstanbul yürüyüşlerini izleyen iki değerli gazeteci, Sertaç Tözün ve Mete Akyol'dan da izlenimlerini yazmasını rica etti. Bu yazıları son derece ilgi çekici bulacağınıza inanıyoruz.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve beraberindeki Türk-İş Yönetim Kurulu üyelerinin yurt gezisi de devam etmektedir. İşçi dert ve dileklerini mahallinde tesbit etmek, teşkilatlanma çalışmalarını gözden geçirmek için yapılan bu geziyle ilgili haberimiz de gene iç sayfalarımızdadır.

Saygılarımızla

İŞÇİNİN YÖNETİME KATILMASI

Türk çalışma hayatında, işçilerin teşekkül ve müesseselerin yönetimine katılma haklarını tanıyan 440 sayılı İktisadî Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakları hakkındaki kanunun uygulanabilmesi için gerekli olan tüzük - iki yıl gecikme ile - nihayet geçen ay yayımlanabilmiştir.

Bilindiği gibi Kanunun 8 ve 12 nci maddeleri, teşekkül ve müesseselerin yönetim kurul ve komitelerinde bir işçi üyenin de yer almasını öngörmektedir. Öte yandan 30 uncu maddesi, diğer ilgililerle birlikte işçilerin de kârdan pay alacaklarını kabul etmektedir.

Çalışma hayatımız bakımından büyük bir yenilik kabul edilebilecek olan bu durum, aslında bazı Batı Avrupa ülkelerinde 19 uncu yüzyılın başlarında mücadelesi yapılan ve zamanla geliştirilerek yerleştirilen bir hakkın yurdumuzda da tanınması anlamını taşımaktadır. Frankfurt'ta 18 Mart 1848'de Paulskirche'de toplanan ilk Alman Kurucu Meclisi, işletmelerin tabi olacağı düzenle ilgili bir tasarıyı görüşmüş, fakat reddetmişti. Bu taarsı, işletmenin yönetiminde söz sahibi olan ve işçilerin de temsil edildikleri «fabrika kurulları» kurulmasını öngörüyordu. Fikir 1891 yılında başarıya ulaşmış, fakat bu imkânı tanıyan kanun, «kurulların» kurulup kurulmamasını işverenin isteğine bırakmıştı. İşçilerin Almanya'da doğrudan doğruya yönetim kurullarında temsil edilmeleri daha sonraki bir tarihe raslar.

Fransa'da durum daha da değişik bir gelişme seyri göstermiştir. 1867 yılında «Ortaklıklar» hakkında çıkarılan bir kanun 1917'de yapılan değişiklikle, «İşçinin katıldığı Anonim Ortaklıklar» a yer vermişti. Almanya ve Fransa dışında bugün İskandinav ülkelerinde, Amerika ve İngiltere'de ve nihayet Avusturya, Belçika, Hollanda'da «işçilerin işyeri yönetimine katılma hakları» geniş uygulama alanı bulmuştur. O kadar ki, sayılan bu ülkelerin çoğunda, bu hak, yalnız kamu sektörü için değil, bütün özel

sektörü kapsamak üzere yerleştirilmiş, işçilerin teşebbüslerin yönetiminde en azından iştirakî olarak söz sahibi olmaları kanunlarla zorunlu kılınmıştır.

Türk hukukunda ilk adım 27 Mayıs'ı izleyen günlerde çıkarılan geçici 23 sayılı kanundan sonra, 440 sayılı kanun ve buna ilişkin 6/6722 sayılı Tüzük ile atılmıştır. İlgili kanun ve tüzük bu hakkı sadece İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Müesseselerinde tanımıştır. Bu iki işletme şekli haricinde, işçi temsilcilerinin yönetime katılma hakları yoktur. Kanun ve Tüzük, işkolu bakımından da bir tahdide gitmemektedir. 440 sayılı Kanunun 8 ve 12, Tüzüğün 10/4 maddelerine göre : «Sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden geniş ölçüde işçi çalıştıranlar» bu imkândan yararlanabilirler ve kuruluşa bir temsilci yollayabilirler. Tüzük, işçi üyenin seçim usulünü 13, 14, 15, 20, 41, 44, 45, 46, 47, 48 ve geçici 2 nci maddeleri ile düzenlemiştir. Seçmen organ olarak, yetkili işçi teşekküllerinin yönetim kurulları gösterilmektedir. Teşekkül yönetim kurulları ile müessese yönetim komitelerine tüzükte nitelikleri belirtilen her işçi seçilebilecektir. O kur - yazar olmaktan başka bir tahsil şartı da aranmamaktadır. Teşekkül ve müesseseler Bakanlar Kurulu tarafından belli edilir edilmez yetkili işçi teşekkülleri bütün işyerlerinde birer genelge asarak seçimi ilân edecek ve bu ilândan itibaren işçiler 15 gün içinde yetkili teşekküle adaylıklarını bildirecekler ya da ilgili sendikalar aday göstereceklerdir. Yetkili işçi teşekkülü, işçi üyeyi, adaylar arasından 15 gün içinde seçecektir.

440 sayılı kanun ve tüzük ile, Türk çalışma hayatında demokrasiye girişin yeni bir dönemeci dönülmüş olmaktadır.

Olaylar

Türk işçisinin felaketzedelere yardımı

Varto şimdi bir büyük mezarlık halinde. Deprem, bu bölgeye ıstırapların en acısını getirdi, gözyaşı getirdi.

Doğuda binlerce kişinin ölümüne, binlerce kişinin açıkta kalmasına sebep olan deprem haberi duyulur duyulmaz, Türk-İş icra kurulu bir toplantı yaptı ve felaketzedelere yardım için gerekli tedbirleri görüştü...

Erzurum, Bingöl, Muş ve Bitlis... Türkiyemizin bu güzel dört ili gene büyük deprem felâketine uğradı... Şivan kuran (yas tutan) Doğu Anadolu günlerdir «havaar, havaar!» diye bağırarak ağlıyor. Anasını, babasını, bacısını, evlâdını kaybedenler, taş ve toprağın kırdığı tırnaklarıyla toprağı, taşı kazıyorlar... Son bir ümit için uğraşıyorlar. İzdırap içinde Türkiye'nin insanı; çaresizliğe, fakirliğe kinleniyor.

Varto'da 2137 ölü...

Hınıs'ta 128 ölü...

Karhova'da 25 ölü...

Tekman'da ölü...

Erzurum'da 7 ölü...

ve binlerce yaralı, binlerce evsiz insan, binlerce çaresiz fakir fukara...

İŞÇİLERİN YARDIMI

Yurdumuzun uğradığı her felâkette, bu felâketin acısını dindirmek için yardıma koşanların ba-

şında gelen Türk işçileri bu defa da felâketzedelere yardım elini uzattılar. TÜRK-İŞ'in deprem haberi Ankara'da duyulur duyulmaz yayınladığı bildirisinde şöyle deniliyordu:

«Doğu illerimizde meydana gelen ve binlerce yurtdaşımızın ölümüne, binlercesinin evsiz

barksız kalmasına sebep olan deprem felâketi bütün Türk Ulusunu can evinden yaralamıştır.

Büyük acının teselli kabul etmez olduğunu biliyoruz.

Yaklaşan kış mevsiminin, onarılması güç yaramızı daha da genişletecek olması büyük

DEPREMDEN SONRA — Herşey birdenbire oldu. Deprem koca binaları bile, mukavvadan yapılmış gibi yerle bir etti. Enkazların altında binlerce kişi kaldı.

MEZAR BAŞINDA — Deprem her aileden en az bir kaç kişinin ölümüne sebep oldu. Varto halkı mezarların başında, kaybettikleri yakınları için gözyaşı döktüler, dua ettiler.

endişemizi teşkil etmektedir.

Yurdumuzun bu en fakir bölgesi kendi imkânları ile depremin acısını gideremeyecektir.

Memleketimizin uğradığı her felâkette, bu felâketin ızdırabını dindirmek için yardıma koşanların başında gelen Türk İşçileri, bu defa da felâketzede kardeşlerimizin yanında yer alacak, onlara şefkat elini uzatacaktır.

Felâket haberinin duyulması üzerine Türk-İş İcra Kurulu derhal toplanarak, felâket bölgelerine nasıl yardım edilebileceğini gözden geçirmiş ve Türk-İş üyesi işçilerin felâketzede halkımıza yardım olarak birer yevmiyelerini vermelerini karar altına almıştır. Durum derhal teşkilâta duyurulmuştur.

Sayısı 700 bine yaklaşan

Türk-İş üyelerinin birer yevmiyelerini vermek suretile yapacakları yardım yaklaşık olarak 20 milyon lirayı bulacaktır.

İlk olarak Türk-İş Sendikacılık Kolejini bugün bitiren 24 işçi, Türk-İş tarafından kendilerine ödenen yevmiyeleri felâket bölgesi halkına yardım için vermişlerdir.

Türk-İş ayrıca Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) na başvurarak Hür Dünya İşçilerinin felâketzede halkımıza yardım etmeleri için tavassutta bulunmasını istemiştir.

Felâketzede halkımıza yardım için toplanacak paralar Sümerbank Yenişehir Şubesi 545 sayılı hesaba yatırılacak ve peyderpey felâket bölgesi illerine gönderilecektir.

Türk-İş bütün Türk işçileri adına Türk Ulusuna baş sağlığı diler felâketzedelerin acılarını paylaşır.»

Aynı gün Türk-İş felâket bölgesi illerinin valilerine de şu telgrafı çekiyordu:

«Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu İlinizde vukua gelen elim yer sarsıntısı dolayısıyla geçmiş olsun der ve baş sağlığı dileklerinin kabulünü rica eder.

Yurdumuzun uğradığı her felâkette kendine düşen görevi menfaatlerinin üstünde gören TÜRK İŞÇİSİ bu acı kayıpların maddi cephesini hafifletmek ümidi içinde bir yevmiyelerinin felâket bölgelerine tahsisi için karar almışlardır. Yekünü 20 Milyon tahmin edilen bu yardım Sümerbank

AÇIKTA KALDILAR — Deprem bölgesinde binlerce kişi açıkta kaldı. Yaklaşan kış, felâketzedelerin en büyük korkusunu teşkil ediyor.

Yenişehir Şubesi 545 numaralı hesapta toplanacaktır.

Büyük acımızın paylaşılması ve yaralarımızın mümkün mertebe sarılması için Türk İşçisinin elinden gelen her şeyi yapacağından emin olmanızı rica eder başsağlığı dileklerimizden kabulünü rica ederiz.»

Öte yandan Türk-İş felâketzede yurttaşlarımıza yardım sağlanması için Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu aracılığıyla hür dünya sendikalarına da çağrıda bulunuyor, derhal yayımladığı bir yardım çağrısı mesajı ile Doğu'daki felâketten kardeş işçi kuruluşlarını haberdar ediyordu. Bu çağrıya ilk katılan kuruluş Alman İşçi Sendikaları Birliği (DGB) oldu. DGB 30 bin mark gönderdiğini bildirdiği sırada ICFTU'dan ve diğer kardeş kuruluşlardan yardım eli uzatılmıştı.

Türk-İş'e bağlı milli sendika, federasyon ve mahalli sendikalar da

kendi fonlarını harekete geçirdiler. Kısa bir zaman içinde Sümerbank Yenişehir Şubesinin 545 sayılı hesabına yatırılan yardım miktarı 300 bin liraya yükselmişti.

HÜKÜMET ADINA TEŞEKKÜR

22 Ağustos günü Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Türk-İş Genel Merkezini ziyaret etti. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ile bir süre görüşen Erdem, felâketzedelere yardım kampanyasından dolayı Türk-İş'e Hükümet adına teşekkür etti. Çalışma Bakanı bu konuda şunları söyledi:

«Felâketzedeler için yardım kampanyası açan Türk-İş'e ve İera Kuruluna Hükümet olarak teşekkürlerimi sunarım. Temelinde insan sevgisi olan Türk Sendikacılığı hedef olarak Türk insanının mutluluğunu almıştır. Bu hedef daima yaşayacaktır. Yardım kampanya-

sis kararını sadece teşekkürle karşılamak azdır. Buna, vatanperverlik, büyük milliyetperverlik demek lâzımdır. Bunun için Türk-İş'e ve vatanperver Türk işçilerine şükranlarımızı arz ederim. Bu olay, fakir fakat vatanperver, asil Türk işçisinin büyük meziyetlerin temsilcisi olduğunu gösterir.»

Erdem, Başbakanın da bu kampanya dolayısıyla «büyük vatanperverlik» dediğini ve teşekkür ettiğini belirtti.

Türk-İş Genel Sekreteri Tun Erdem'in sözlerini teşekkürle karşılar larken, yardımın dağıtılış şekli üzerinde durdu. Geçmişte bu konuda çeşitli şikâyetler olduğunu, bu çeşit uygulamaların tatmin edici olmadığını hatırlattı ve Hükümetin herhangi bir çalışması olup olmadığını öğrenmek istedi. Çalışma Bakanı, bu meseleyle ilgilenildiğini ve çeşitli kuruluş temsilcilerinin katılacağı bir toplantının düzenlenerek burada dağıtım şeklinin görüşüleceğini açıkladı. Erdem, Türk-İş Genel Merkezi'nden ayrılırken Başbakanın teşekkür telgrafı da Türk-İş'e gelmişti.

TÜRK-İŞ BAŞKANI DEPREM BÖLGESİNDE

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve beraberindeki Yönetim Kurulu üyeleri deprem haberinin duyulması üzerine Artvin'den derhal Erzurum'a geldiler. Deprem bölgesine giderek incelemelerde bulunan Türk-İş heyeti sıcak bir ilgi ile karşılandı. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, felâketzede yurttaşlarımızla bir konuşma yaptı. «...Türkiye'nin ve bütün Türklerin kalbinin felâketzede yurttaşlarımıza yardım arzusuyla dolu olduğunu» belirten Seyfi Demirsoy, Türk-İş'in açtığı yardım kampanyası hakkında şunları söyledi:

«...felâket duyulur duyulmaz, işçi kardeşleriniz size

Deprem bölgesinde durum

yardım için birer gündeliklerini verme kararı aldılar. Bu para, bütün yaraların sarılmasına elbette ki yetmeyecektir. Ama, Türk-İş bu kadarla da kalmayacak, sizler için yurt dışındaki işçi kuruluşlarından yardım sağlanacaktır. Nitekim, bu yardımın bir miktarı daha şimdiden gelmeye başlamıştır. Daha da gelecektir.»

DIŞ YARDIMLAR

Uluslararası işçi kuruluşları ve

hür sendikacılık ailesinin kardeş işçi kuruluşları yurdumuzdaki felâketle derhal ilgilendiler. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, İsrail İşçi Sendikaları Federasyonu, Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu, Pakistan İşçi Sendikaları Federasyonu, Tunus İşçi Sendikaları Konfederasyonu Uluslararası İşkolu Federasyonları «baş sağlığı mesajı ve yardım» gönderen yabancı kuruluşlar arasındaydı. (ICFTU) bünyesi dışında olan Yugoslavlar İşçi Sendikaları Konfederas-

yonu da üzüntülerini belirtti. Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'ndan gönderilen mesajda ise şöyle deniliyordu:

«...Anavatanın doğu illerinde meydana gelen ve büyük can ve mal kaybına sebep olan müessif deprem, işçilerimiz arasında büyük teessür yaratmıştır. Mateminize kalben katılır, ölenlere tanrıdan rahmet, yaşlı ailelerine baş sağlığı ve bütün felâketzedelere ve yarahlara acil şifalar dileriz. »

Türk-İş heyetinin Doğu Anadolu gezisi

TÜRK-İŞ Başkanı Seyfi Demirsoy, beraberinde bazı işçi liderleri olduğu halde, 7 Ağustos günü Doğu, Kuzey Doğu ve Güney Doğu illerinde bir geziye çıkmıştır.

İşçi liderleri bu gezilerinde, sendikalar ve işyerlerinde düzenlenecek toplantılarda işçilerle konuşarak, teşkilatlanmanın önemi ve Türk İşçi hareketinin bugünkü yapısı hakkında işçilere bilgi vermişler, soruları cevaplandırmışlardır.

Başkan Demirsoy'a bu gezisinde, Türk-İş Başkan Vekilleri Hasan Türkay ve Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgi ile Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri Mukbil Zırtıoğlu, Sedat Ağralı ve İhsan Dünder refakat etmişlerdir.

ÇORUM'DA

Ankara'dan yola çıkan heyet ilk olarak Çorum'a gitmiştir.

Sungurlu'dan itibaren otobüsler dolusu sendikacı ve işçi tarafından sevgi tezahüratı ile karşılanan heyetin Çorum'a gelişi halk ve işçiler tarafından geniş ilgi görmüştür.

İşçi liderleri önce Osmaniye İlçesinde özel teşebbüse ait kiremit ve tuğla fabrikasını ziyaret etmiş, burada çalışan doksana yakın kadın, erkek ve çocuk işçilerle görüşerek dertlerini dinlemişlerdir. Daha sonra Alpagut linyit kömürtü madenlerine gidilmiş, burada Maden-İş Sendikasının önündeki avluda yüzlerce işçi Türk-İş Başkanı ve Yönetim Kurulu üyelerinin etrafını almışlardır. Türk-İş Başka-

nı Seyfi Demirsoy yaptığı konuşma da işçilere öğütler vermiş ve özetle şöyle demiştir:

Türk-İş'in ana hedeflerinden biri Türk işçilerinin güçlü sendikalar etrafında toplanmasıdır. Parçalanmanın aynı işkolunda çeşitli sendikaların kurulmasının karşısındayız. İkinci kuruluşlar, sendikalar arasındaki çekişmeler işçi hareketinin yararına değil, aleyhine olmaktadır. Bu durumda işçi hak ve menfaatlerinin korunması güçleşmektedir.

Size çalışmalarımız hakkında bilgi vermek için ayağınıza gelmeyi ödev bildik. Sendikalarınız hak ve menfaatlerinizi korumak için gerekli faaliyeti göstermektedir. Türk-İş kendisine üye, prensiplerine bağlı sendikaların grevlerini destekler. Türk-İş kanunsuz grevlerin yanında olmayacaktır, karşındadır.»

Demirsoy'dan sonra konuşan Türk-İş Başkan Vekili Hasan Türkay, maden işçilerinin emeklilik yaş hadlerinin 60 dan 50 ye indirilmesi için hazırlanan kanun teklifi hakkında bilgi vermiş ve bunun gerçekleşeceğini müjdelemiştir.

Bu arada işçiler hep bir ağızdan «Maden ocaklarında iş emniyeti yoktur, hayatımız tehlikededir» demişler, ücretten önce iş emniyetinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Türk-İş Başkanı Demirsoy işçilere Alpagut ocağının iş emniyeti yönünden hemen teftiş ettirilmesi ve gerekli güvenlik tedbir-

lerinin alınması için faaliyete geçeceğini söylemiştir.

İşçiler ayrıca yüzlerce dertleri olduğunu, ocaklara lâmbasız girdiklerini, karanlıkta çalıştıklarını, grizu kontrolü yapacak vasıtaların olmadığını, iş kazasına uğradıkları zaman muayene olacak doktor bulamadıklarını işyerinde kurulu iki sendika olması dolayısıyla zarar gördüklerini söylemişlerdir.

Türk-İş heyeti akşam Çimse-İş Sendikasının davetlisi olarak Çimento Fabrikasında yemek yemiştir.

Çeşitli işyerlerinde işçilerle konuşan işçi liderleri 9 Ağustos sabahı Samsun'a gitmek üzere Çorum'dan ayrılmışlar ve aynı gün Samsun'a ulaşmışlardır.

SAMSUN'DA

Samsun civarında kalabalık bir işçi ve sendikacı topluluğu tarafından davul-zurna ile karşılanan heyet önce Samsun Valisi ve Belediye Başkanını, daha sonra da Genel-İş, Lâstik-İş ve Yol-İş Sendikalarını ziyaret etmiştir.

Akşam Türk-İş Altıncı Bölge Temsilciliğinde, bölgedeki bütün sendikaların İcra kurullarının katıldığı bir brifing yapılmış ve heyet üyeleri bölgedeki sendikacılık hareketi hakkında geniş bilgi almışlardır. Bu arada Başkan Demirsoy bir konuşma yaparak, sendikacılığa dayanışmanın önemini anlatmıştır.

Türk-İş heyeti 10 Ağustos günü Tig-İş, Yapı-İş, Harp-İş Sendikalarını ziyaret ederek, Sendikacı ve işçilerle konuşmuş, dertlerini dinlemişlerdir.

Seyfi Demirsoy başkanlığındaki Türk-İş heyeti, Doğu, Kuzey Doğu ve Güney Doğu illerinde yaptığı gezide işçiler ve sendikacılarla görüşmüş, dert ve dilekleri dinlemiştir.

ÜZÜCÜ OLAY

Aynı gün Tütün İşleme ve Bakım Atölyesinde yapılan toplantıda bazı üzücü olaylar olmuştur.

Bu toplantıya Türk-İş'in üyesi olan Tig-İş mensuplarının yanı sıra Samsun'da bir süre önce kurulmuş olan ikinci kuruluşun bir kısım üyeleri de katılmıştır. İkinci kuruluşun yöneticileri Türk-İş'e üye olmak istediklerini söylemişler, ancak kendilerine Türk-İş tüzüğü hükümlerine göre bunun imkânsız olduğu anlatılmıştır.

Toplantıda iki sendikaya mensup olanlar birbirlerine bağırıp çağırmışlar, bu arada başlaması muhtemel bir kavga araya girenler tarafından önlenmiştir. Bu sırada kürsüye gelen Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy sendikacılık ve Türk-İş'in ilkeleri hakkında bir konuşma yapmış ve demiştir ki:

«İkinci sendikaların kuruluş hareketi ömürlü olmayacaktır. Türk - İş bu çeşit işçi aleyhtarı davranışları bertaraf edecek güçtedir. Biz çeyrek yüz yıla yaklaşan sendikacılık hayatımızda çok meşakkatli günler yaşadık. Nezarete ahındığımız, tevkif edildiğimiz günler oldu. Sendikacılık felsefesine nüfuz edebilecek kadar işçilik mazisi bile olmayanlar bizim karşımızda sabun köpüğü gibi eriyecektir. Türk işçi hareketi mukadder gelişme sebebi ni üç beş maceracının eline bırakmayacaktır.»

Demirsoy'un bu konuşması çoğu kadın olan işçiler tarafından teza-

hürat ve sevgi gösterileri ile karşılanmıştır.

Türk-İş heyeti Demiryolu İşçileri Sendikası, Enerji Su-İş Sendikasını Bafra'da Tütün işçileri, Alaçam'da Tütün Bakım İşçileri Sendikalarını ziyaret ederek konuşmalar yapmışlardır. Alaçam'da işçiler geçici işçi çalıştırılmasından sosyal hakların verilmemesinden şikâyet etmişlerdir.

Samsun civarındaki Karaköy harasına giden heyet buradaki 96 tarım işçisi ile konuşmuştur. İşçiler 24 saat görevli olduklarını, buna karşı 7 lira yevmiye aldıklarını, hiç bir sosyal haklarının olmadığını söylemişlerdir.

Heyet Samsun'daki incelemelerini 12 Ağustos gününe kadar devam etmiştir.

Türk-İş yöneticileri Karayolları 7 nci Bölge Müdürlüğünde çalışan ve Yol-İş Sendikasına üye 1000 e yakın işçi ile işyeri lokalinde bir toplantı yapmışlardır.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Toplantıda bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy özetle şunları söylemiştir:

«Teşkilatlanmamış işçiyi Türk-İş kervanına bağlı göreceğiz. 1961 de teşkilatlanmış 100.000 kişi vardı, şimdi bu miktar 700.00 i buldu.

Demirperde gerisi memleketlerle kötü niyetlerle ve el altından işbirliği yapanlar olursa, birçok sendika cılar ve sendikal hareketler bundan

zarar görür. Biz bu gibi hareketleri nefretle karşılarız.

Dışarıdan yapılan tahriklere kulak vermeyiniz. İki numaralı sendikalar Türk-İş'in üyesi olamazlar. Dün aldatılmış zavallılarla karşılaştık. Birbirlerini yediler. Namuslu sendikacılar olduğu kadar, başını kuma sokmuş, çeşitli herzeler yiyenler de vardır. Bunların başı mut laka tarafımızdan ezilecektir.

Sendika, sizin babanız doktorunuz, avukatınız ve herşeyinizdir. Se falet ve cehaleti yenmek bizim hedeflerimiz arasındadır. Biz milletvekillerini, Senatörleri denetliyoruz. Mecliste onların çalışmalarını izliyor, hepsinin faaliyetleri ile ilgili fiş tutuyoruz.

Hükümet af ilân etti, sizin de sendikanızda ihraç edilen işçiler varsa, bunların da affedilmesini rica ederim.»

TÜRKAY'IN KONUŞMASI

Demirsoy'dan sonra kürsüye gelen Türk-İş Başkan Vekili, Çimse-İş Başkanı ve Ankara Milletvekili Hasan Türkay: «İşçi meseleleri önüne geldiğinde, iktidar milletvekili miyim, değil miyim, benim için önemli değildir» demiş ve şöyle devam etmiştir: «Benim için önem taşıyan yegâne husus sizlerin meselelerinizin halledilmesidir. Benim milletvekilliğim ikinci planda gelir.»

SEDAT AĞRALI KONUŞUYOR

Türk-İş Yönetim Kurulu Üyesi Sedat Ağralı konuşmasında şunları söylemiştir:

«Türk işçisinin hiçbir zaman dev

“Ümidimiz...,,

Türk-İş'in yurt içinde sendikaların teşkilatlanmalarını yakından görmek, işçilerin şikâyet ve dileklerini mahallinde tesbit etmek üzere tertiplendiği gezisi son yılların önemli işçi hareketlerinden biri olma niteliğini kazanmıştır.

Gezi, Türk işçilerinin büyük sorumluluğunu taşıyan işçi liderleri ile kaderlerini bu yöneticilere bağlamış yurt sathındaki işçilerin birbirini yakından tanımak fırsatını sağlamıştır. Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri gezide, toplu sözleşme, grev, sendikalı olma, sendika kurma, sendikalaşmak hak ve hürriyetlerinin Anayasa teminatına alınması ile batı anlamında memleketimizde çığ gibi gelişen işçi hareketlerinin bugünkü durumunu yakından izlemek fırsatını bulmuşlardır.

Büyük bir sosyal kuruluş olan Türk-İş'in sorumluluğunu taşıdığı ve temsil ettiği işçilerin dert ve dileklerini mahallinde tesbit etmesi, onları varılmak istenen ana hedefler konusunda uyarması amacını güden gezi kamu oyunda ilgi ile karşılanmıştır.

Akla şu sualler gelebilir. Türk-İş'in tertiplendiği bu gezi faydalı olmuş mudur, Yoksa yalnız anlamsız bir gezi midir? Türk-İş'in tanıtılması yönünden bir değeri var mıdır? İşçiler, işçi kuruluşları ve teşkilatlanma yönünden olumlu sayılabilir mi? Yöneticiler gerçekten işçilerin fikirlerini ve Türk sendikacılığı hakkında görüşlerini tesbit edebilmişler midir?

Bu sualleri teker teker cevaplandırmaya çalışmadan önce gezinin Trabzona kadarki safhasına katılmış bir kişi olarak intibalarını ve sağladığını bilgileri bir kaç çizgi halinde belirtirken herşeye rağmen Türk-İş gezisinin gerek işçi ve gerekse yöneticiler yönünden çok faydalı olduğunu söyleyebilirim.

Daha seyahatin başında Çoruma varılmadan civar ilçelerde Türk-İş yöneticilerinin geleceği haberini duyan iş-

çiler, sendikacılar ve halk, gruplar halinde, araçlarla yollara çıkmış, radyolardan gazetelerden isimlerini duydukları, çoğunu yakından tanımadıkları yöneticileri candan karşılamışlardır.

Uğranılan her yerde çeşitli işkollarına mensup sendikacılar Türk-İş heyetini kendi bölgelerinde daha uzun süre misafir etmek ve işçilerle görüştürmek için adetâ yarışmışlardır.

İşçiler, sendika işyeri temsilcileri, mahalli sendika başkanları işyerlerinde, lokaller de açık hava sohbetlerinde açık açık dileklerini, tenkidlerini dile getirmişlerdir. Türk-İş yöneticilerine genel faaliyetler çeşitli mevzuat, sendikalar arasındaki çekişmeler, teşkilatlanma gibi konularda sualler sormuşlardır. İşçiler bazı sendika işyeri temsilcilerinden, kendileri ile ilgilenmeyen haklarını aramayan ve korumayan sendikacıardan yakınmışlardır.

Başta Seyfi Demirsoy olmak üzere yönetim kurulu üyeleri işçilere Türk-İş'in faaliyetleri, mevzuatla ilgili çalışmalar, Parlâmento ve hükümetle temaslar, genel teşkilatlanma konularında geniş izahat vermişlerdir. İşçiler daha çok haklar sağlanması için çalışılmasını isteyerek Türk-İş yöneticilerini kendileri ile sık sık temas etmedikleri için kınamışlardır.

Gezdiğimiz yerlerde sendikacılar arasında çekişmelerin bazı işçi kuruluşlarına zarar verdiğini bundan işçinin de şikâyetçi olduğunu gördük. Heryerde işçinin sendikayı sevdiğini, Türk-İş'in varlığına saygılı ve inanchı olduğunu bir daha anladık. Samsunda Tarım Bakanlığına ait Karaköy harasını ziyaretimizde işçilerle yaptığımız sohbet sırasında bir kahyanın sendikayı tarifi bize ilginç gelmişti. Günde 7 lira yevmiye alıp 16 saat çalıştığını söyleyen bu işçi sendikayı şöyle ifade ediyordu:

«Yalnız başına dolaşan beygiri canavar parçalar. Ama tehlikeyi sezen beygirler kış kışa verince canavarı

OLAYLAR

let ve ilim müesseseleri ciddi surette yardımcı olmamıştır. Türkiye'de gelişen işçi hareketlerinin şerefi Türk işçi ve sendikacılarına aittir. Gezdiğimiz yerlerde 24 saate 7 liraya çalışan ücret zammı değil, can emniyeti, iş güvenliği, işveren bas-

kısının kaldırılmasını isteyen işçiler gördük. İşçinin sosyal hak ve menfaatini en güzel şekilde sağlamış sendikaların yanında henüz emekleyenleri de izledik. Üzülersek bir noktayı işaret etmek isterim ki

Samsun'da tütüne musallat olan mavi küf hastalığı bazı sendikalara da sirayet etmiş. Bunu önleyici, tedavi edici tedbirler almak, hem sizlerin hem biz Türk-İş yöneticilerinin görevidir. İşçilerin menfaatleri ile halkın çıkarları aynı yöndedir.

Yazan :

**Sedat
Ağralı**

**TÜRK-İŞ YÖNETİM
KURULU ÜYESİ**

çiftleyerek parçalarlar. Bu bir temsildir. Biz sendikada birleşsek canavar bize kötülük edemez. Ümidimiz siz de büyük Türk-İş'te»

Gezdiğimiz her yerde Türk işçilerinin kalplerinin memleket sevgisi ile dolu, demokrasiye inanmış ve kanunlara saygılı olduğunu iftiharla gördük. İşçilerin ve gerekse sendikaların arasına sapık ideoloji sahipleri kişilerin sızması için nasıl tedbirli bulunduklarını izledik.

İşçi dertli. İssizlikten, haksızlıktan, güvensizlikten, unutulmaktan şikâyetçi. İptidai şartlar içinde çalışmaktan, emeğini ucuza satmaktan, insanca yaşama imkânını sağlayacak ücret alamamaktan muzdarip.

Çoruma 60 kilometre kadar uzakta bulunan Alpagut maden ocağında işçiler ve sendikacılarla yaptığımız sohbet toplantısında maden işçileri bize bir ağızdan «önce zam değil, işyerlerinde can emniyeti istiyoruz» demişlerdi. Ocaklara karanlıkta lâmbasız mumla girdiklerini 1 lira yevmiye ile 13 vagon kömürü kazma sallamak suretiyle doldurmaya mecbur olduklarını söylemişlerdi. İş kazasına uğrayıp ayağı yaralanan bir işçi doktor olmadığı için kendi ayağını nasıl tedavi ettiğini anlatmıştı.

Gezdiğimiz kremit fabrikalarından bazılarında durum daha da acıklıydı. Bu işyerlerinin kapısından içeri Sosyal Sigortalar Kurumunun ve Çalışma Bakanlığının müfettişi, Türkiye Cumhuriyetinin iş mevzuatı, Anayasada yazılı olan insan hakları, devletin sosyal güvenliği sorumluluğu hiç ama... hiç girmemişti. İlkel bir sanayi.. yetersiz verimlilik... Zayi olan insan emeği. Buralarda makineleşme yok. Babadan görme gidiyor. İstihsal sadece işçinin bileğine alın terine dayanıyor. Sekiz on yaşında küçük çocuk işçiler ağır toprak işlerinde kadınlarla birlikte gruplar halinde kaçak olarak çalıştırılıyor. Bu kanuna göre, bize göre kaçak.. Yoksa Anadolu'da normal böyle. Hele yüz derece-nin üstündeki hararete Kiremit fırınlarında çalışan ke-

mikleri sertleşmemiş küçük çocuklarla; küreklerle çamur yığınlarını yarı bellerine kadar suya batmak suretiyle karan kadın işçilerin aldığı ücret üç liradan beş liraya kadar.

Kabahat yalnız işverende değil, o da kendisini şöyle savunuyor: Ben de böyle çalışıp kazandım. Devlet bana yardım etmez, kredi bulamam, elimden tutan yok ki kalkınayım. Karınca kararınca geçinip gidiyoruz. Elbette ileri sürülen gerekçe işvereni mazur göstermez, insanları kabredici şekilde çalıştırmaya da sebep teşkil etmez.

Peki kabahat kimde diyeceksiniz? Kabahat gerekli ekonomik ve sosyal tedbirleri almadığı için başta devlette, görevi olan denetim ve uyarıyı yapmadığı için Çalışma Bakanlığında, teşkilatlanmayı her işyerine yurt dışında indiremediğimiz ve bütün işçileri sendikalar etrafında toplayamadığımız için hepimizde.

Genel olarak gezimiz sırasında tesbit ettiğim aksak noktaları şöyle özetlemek mümkündür:

1 — İşyerlerinin hemen tümüne yakın bir kısmında iş güvenliği mevcut değil. İş kazaları normal günlük olaylardan sayılmakta,

2 — Asgari ücret çoğunlukla uygulanmamakta,

3 — Özellikle tarım işkolunda çalışanların ücretini bazı şehirlerde Belediyeler tesbit ediyor. Mısır (Çorum'da Devlet Çiftliğinde çalışan işçiler için belediye günde 6 lira rayiç tesbit etmiş)

4 — Sosyal Sigortalar Kurumunun gezdiğimiz bütün bölgelerde işçi aleyhine bir tatbikatı ile karşılaşmıştır. Kurum; hastanesi ve yeteri kadar sağlık personeli bulunmadığı yerlerde zaten düşük ücret alan işçiden bir de ailesi ve çocuğu için % 4 oranında prim almakta,

5 — İşyerlerinde kaçak işçi çalıştırıldığı gibi, kıdem tazminatı ödememek için işverenler işçilere devamlı girdi çıktı işlemi yapmakta,

6 — Toplu İş Sözleşmeleri yapılan işyerlerinden hemen yarısından fazlasında tatbik edilmemekte. Sendikacıların bu hususlarda ihmalleri büyük rol oynamakta.

7 — İşçiler, işçi temsilcileri ve mahalli sendika idarecilerinden bir kısmı eğitimden mahrum bulunmakta. İşçiler yetersiz gördükleri ve zaman zaman haklarını korumaktan çekinen sendikacılarla, işyeri sendika temsilcilerini sevmekte kendilerinden şikâyet etmekte. Bu bakımdan işçi huzursuzluk duymakta.

8 — Sendikacılar arasındaki şahsi çekişmeler işçi hareketlerinin olumlu gelişmesini geciktirmekte ve ikinci kuruluşların doğmasına yol açmaktadır.

9 — Siyasî parti çekişmelerinin bazı sendikalara girmesi güçlülüğü zayıflatan sebeplerin başında gelmektedir.

OLAYLAR

Çünkü Türk halkı fakir ve çalışan halktır. Türk-İş'in hedefi yalnız 1,5 milyon endüstri işçisi değil, 14 milyon çalışan Türk halkının teşkilatlanmasıdır.»

ÖMER ERGÜN'ÜN SÖZLERİ

Toplantıda işçilere hitaben bir

konuşma yapan Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün, Türk işçisinin kendisine sağlanan hakları suistimal etmediğini, bunları memleket yararına kullandığını söylemiş, sözü yurt kalkınmasına getirerek, özel ve devlet sektörünün memleket e-

konomisi yararına yatırıma zorlanması gerektiğini belirtmiştir.

İHSAN DÜNDAR

KONUŞUYOR

Türk-İş Yönetim Kurulu Üyesi

İhsan Dünder konuşmasında özetle şöyle demiştir:

«Hizmetimiz yol yapmak, geçtiği-miz yerlerde sendikacılığın önemini vatandaşlara duyurmaktır.

İşçi hareketlerine gölge düşürmek isteyen bazı soysuzlar vardır. Ama onlara gerekli cevap her zaman Türk işçisi ve sendikacısı tarafından verilecektir.»

TÜTÜN SİGARA FABRİKASINDAKİ TOPLANTI

Heyetin Samsun'dan hareketinden önce Tütün Sigara Fabrikasında bir toplantı yapılmıştır. 1000 in üstünde işçinin katıldığı toplantıda. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy bir konuşma yapmış ve özetle demiştir ki:

«Biz işçilere vaadettiklerimizi yerine getirdik. Aile ve çocukların sigortalı olmasını istediniz, başardık. İşçilerin hak ve menfaatlerini koruma bizim asli vazifemizdir.

İki ayaklı yarasalar vardır. Bunlar sadece kendi menfaatlerini düşünür. Sizleri sömürmek isterler, Köstebekler vardır, işçilerin altlarında sürünür, onlardan beslenmek isterler. Bu çeşit kimselerin başlarını ezecek, onlara aman vermiyeceksiniz. İnsanca yaşamak, sendikalarımızda ancak Türk-İş'le birlikte olmakla mümkündür.

Hakkı olduğunuz işçi davalarında, hükümetten, Başbakan'dan, Parlamento'dan pervamız yoktur.

Etrafımızda ağustos böcekleri, eşek arıları var, bunlar vız vız öterler, bunlara aldırmayız. Siz bal veren arılara önem veriniz.»

Türk-İş Başkanı Demirsoy'un sık sık alkışlarla kesilen bu konuşmaından sonra kürsüye gelen Türk-İş Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili Hasan Türkay sözlerine «hem Türk-İş Yönetim Kurulu üyesiyim, hem milletvekiliyim» diyerek başlamış ve şöyle devam etmiştir: «Aramızda meselelerinizi, dert ve dileklerinizi dinleyip, tetkik etmek için bulunuyorum.»

Türkay, sözü partilerle sendikalara da getirerek «hangi siyasi

anlayış içinde olursanız olun, sendikaya bunu sokmayın» demiştir.

Daha sonra Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgü kürsüye gelmiş ve özetle şöyle demiştir: «Sendikalar etrafında toplanınız. Türk-İş'in yanında olunuz. Politikacılar kendi menfaatleri için çalışırlar. Sendikalar ise işçiyi düşünürler. 18 yıllık işçi olup, 9 lira ücret alanları gördük.»

Ezgü sözlerinin burasında alkışlarla karşılanan şu mısraları okumuştur:

«Görmeden ölürsem işçilere refah,

Yazılsın kabrime işçi mahzun, ben mahzun.»

Türk-İş Yönetim Kurulu Üyesi Mukbil Zırtıloğlu ikinci kuruluşların zararlı olduğunu, işçilerin bu kuruluşlara değer vermemesini, yönetim kurulu üyesi İhsan Dünder. Türk-İş'in memleket kalkınması için gerekli reformlar üzerinde çalışmalar yaptığını söylemiştir.

TRABZON'DA

17 Ağustos günü Trabzon'a gelen Seyfi Demirsoy ve beraberindeki Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri mahalli sendikaları ziyaret etmişler, işçilerle konuşarak dert ve dileklerini dinlemişlerdir.

Türk-İş Başkanı Demirsoy ve beraberindekiler Trabzon Yaprak Tütün Bakım ve İşleme Evinde birer konuşma yapmışlardır.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy konuşmasında çeşitli yurt sorunlarına, işçi problemlerine değinmiş, Türk-İş'in çalışmaları hakkında işçilere bilgi vermiştir.

Sözlerine «46 yaşındayım, 25 yıldır sendikacılık yapıyordum» diyerek başlayan Türk-İş Başkanı şöyle devam etmiştir:

«Sendikacılar, sefaleti yenmek için uğraşırlar. Gayemiz insana, insanlığa hizmettir. Türk-İş dev bir teşkil olmuştur. Memleketimizin çeşitli sorunlarının çözülmesine ne ışık tutan dev bir kuruluş olmuştur...»

Demirsoy daha sonra yurt mese-

lelerine değinmiş. Kısır politika çekişmelerinin yurda zarar verdiğini belirterek şunları söylemiştir:

«Türkiye'nin namuslu politikacı-lara ihtiyacı vardır. Masa başında oturarak, yurt gerçeklerini lâyık ile görebilme imkânından mahrum olanlar, icraatlarında başarılı olamazlar, memleket menfaatlerinin icabettirdiği şekilde çalışamazlar. Bunun önlenmesi problemlerin başında gelir.»

Sendikacılık hareketinin «ırk, renk, cins, dil, din ve inanç farkı gözetmeksizin» faaliyet sarfettiğini belirten Türk-İş Başkanı, sendikaların hedefinin insana insanca yaşama imkânını temin etmek olduğunu, işçinin hayat şartlarını ıslah edebilmesi için herşeyden önce sendikalarda toplanmasının ve dayanışma içinde birlikte hareket etmesinin elzem olduğunu belirtmiştir.

Başkan Demirsoy daha sonra, sendikalarda parti münakaşalarının yapılmaması gerektiğine işaret ederek şunları söylemiştir:

«Sendikalarımızda parti münakaşası yapmayınız. Bu münakaşalar sizleri parçalar. Bundan mutlaka kaçınınız. Türk-İş siyasi kuruluşları ve Parlamento'yu denetlemektedir. Yabancı sendikacılar, sendikacılığımızın bilgili tutumuna, kudretimize gıpta ettiklerini defalarca belirtmişlerdir. Memleketimizin ve işçinin meselelerinin hallinde doğru olanları söylerken, hiç kimseden pervamız yoktur. Asla hiç kimseden korkumuz yoktur.

Rejimin teminatının sendikaların kudretli olmalarında bulunduğunu söyleyen Türk-İş Başkanı, «Hükümet etme sanatı birçok teşekkülle işbirliği yapmakla kaimdir. Sendikalar demokratik rejimin en tabii unsurlarıdır. Rejimlerin emniyeti sendikaların kudreti ile rantılıdır. Sendikalar ne kadar kudretli ise, rejim o derece teminat altındadır.»

Demirsoy daha sonra Türk-İş çalışmalarını hakkında bilgi vermiş, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu ile diğer önemli kanunlar hakkında şunları söylemiştir.

«Toplu sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun boşlukları vardır. Bunlar en kısa zamanda islâh edilecektir. Yeni İş Kanunu Kasım ayı içerisinde çıkarılacaktır. Asgari ücretler bu kanun çıktıktan sonra, merkezden tesbit ve tatbik ettirilecektir. Asgari ücretlerde hedef, insana, insanlık haysiyeti ile bağdaşır bir ücret teminidir. Tasarruf Bonoları konusunda, 1.200 liraya kadar ücretten muafiyeti öngören kanun teklifi Meclis komisyonundadır. Vergi indirimi konusundaki çalışmalarımız devam etmektedir. 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Müesseseleri ve İştirakleri hakkındaki kanunun tatbik şeklini gösteren tüzük yürürlüğe girmiştir. Bundan böyle Türk işçisi işletmelerin yönetiminde söz sahibidir. Tarım-İş Kanunu ve Deniz-İş Kanunu çıkarılacak, uygulanacaktır.»

Türk-İş Başkanı sözlerini şöyle bitirmiştir:

«Biz anarşist sendikacılar değiliz. İşçiye iyi çalışma şartlarının sağlanması ve ücretlerinin rahat bir hayat sürebilmelerini imkân dahilinde sokabilecek bir seviyeye erştirilmesi için mücadele etmekteyiz. Hakların beraberinde sorumluluklar da getirdiğini bilmekteyiz. Sefaletin ortadan kaldırılması için çalışıyoruz. Unutulmamalıdır ki, sefaletin olduğu yerde refah tehlikededir.»

DiĞER KONUŞMACILAR

Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgü, konuşmasında sendikacılığımızın aştığı merhalelere değinmiş, ve sendikacılık hareketinin sendikacılığın bir vasıta değil, gaye olarak kabul ettiğini ileri sürmüş, şöyle demiştir:

«Sendikacılık hareketi başladığında temenniciydik. Sosyal akımların büyük kuvvet kazandığı bugünlerde ise, iki ayrı sendikal görüş çarpışmaktadır. Bir görüşe göre sendikacılık vasıttır. Diğer bir görüş onun gaye olduğu kanaatini taşır. Bizler sendikacılığı gaye kabul eden insanlarız. Hür sendikacılık ilkesinin esası budur. Gayeden uzak-

Türk-İş Sendikacılık kolejini bitirenler diploma töreninde toplu halde (üstte). Yanda Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Selahattin Erkap diploma töreninde konuşmasını yaparken.

Türk - İş Sendikacılık Koleji mezunlarının diploma töreni

Türk-İş Sendikacılık Kolejinin Temmuz - Ağustos dönemi yaz kursunu bitiren ve sınavlarını başarıyla veren 24 öğrenci 20 Ağustos günü Atatürk Orman Çiftliğindeki Kolej binasında yapılan bir törenle diplomalarını almışlardır.

Törende kalabalık bir sendikacı ve konuk topluluğu hazır bulunmuştur.

Kolejin bu döneminde, Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Doç. Dr. Ekmel Zamil, Doç. Dr. Nusret Ekin, Asistan Dr. Rüçhaan Işık, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk-İş Muhasebe Müdürü Turan Albayrak, Tuncer Kuray ve bazı yabancı hocalar ders vermişlerdir.

laşan sendikacılık işçiye fayda değil zarar getirir.»

Ezgü'den sonra Türk-İş Başkan Vekili Hasan Türkay, Türk-İş Başkan Vekili Şevket Yılmaz, Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi İhsan Dünder ve Mukbil Zırtıloğlu konuşmuşlardır.

İhsan Dünder Köy İşleri Bakanlığı Teşkilât Kanununun çıkarılmış olmasının Karadenizin çeşitli illerinde işçiyi haksızlıklara maruz bıraktığını açıklamış, tedbir alınmasını istemiştir. Dünder, ayrıca fındık tüccarlarının vatandaşları sömürdüğünü de iddia etmiş, bunların % 50'nin üzerinde faizle para verdiklerini, üreticinin malını yok

pahasına kapattıklarını ileri sürmüştür.

RİZE'DE

Heyet 18 Ağustosta Trabzon'dan Rize'ye gelmiştir.

Her gittikleri yerde işçiler tarafından sevgi gösterileriyle karşılanan heyet, Çay Atölyesinde işçilerle bir toplantı düzenlemiştir. İşçilerin dert ve dileklerinin dinlenildiği toplantıda işçi liderleri birer konuşma yapmış ve bu arada işçilerin sorularını cevaplandırmışlardır.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy konuşmasına, «ben sizleri ikinci defa ziyaret ediyorum; sizlere hesap

vermek için geldim» diyerek başlamış, Türk-İş'in çalışmalarını anlatıktan sonra sözü sendikacılığa getirerek demiştir ki:

«İşçiler tek tek menfaatlerini koruyamazlar. Bundan bir asırdan fazla zaman önce her türlü birlikten, dayanışmadan yoksun işçiler işverenlerin karşısında eziliyorlardı. O zaman bir olmanın, bir teşkilâtta toplanmanın lüzumu ortaya çıktı. İşte bu lüzum sendikaları meydana getirdi. Sendikacılığın bu günkü şeklini alması kolay olmamış, uzun yıllar mücadeleler, hattâ kanlı mücadeleler yapılmıştır. Türkiye'mizde de sendikacılık bugünkü seviyesine kolay kolay gelmemiştir; genç nesillerin isimlerini bile duymadığı idealistler seneler boyu işçilerin teşkilatlanıp, haklarını koruyabilmeleri için didinmiştir.

Bütün işçilerin bir araya gelmek suretiyle meydana getirdiği sendikalar, sendikacılar ve sendikaların meydana getirdiği konfederasyon sizin haklarınızı korur, sizin adınıza tek ağız olarak Seyfi Demirsoy konuşur.»

Demirsoy*sendikacıların yurt dışı haklarını her şeyin üstünde tutup, işçi hakları için amansızca mücadeleye giriştiklerini belirtmiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir:

«Biz beğenmediğimiz her hareketi tenkit ederiz. Onun için bizi hükümetler sevmezler, hattâ evimizde karlarımız da sevmezler. Asıl önemli olan hükümetin veya karlarımızın bizi sevmesi değil, sizlerin bizi sevmesi ve bizim etrafımızda toplanmanızdır. Türkiye'de sendikacılığın tek noktada toplanmasında zaruret vardır. Küçük ünitelere ayrıldığımız takdirde bugünkü kuvvetimizi kaybedeceğimize, gerek hükümetlerin gerekse siyasi partilerin bize göstermiş oldukları teveccüh ve ilginin olmayacağına inanmanız lâzımdır.

Bizi sevmediklerinin bir başka sebebi daha vardır. Yaradılış itibarıyla emir almaktan hoşlanmayız. Kimseden emir almayız. Biz sadece işçinin hizmetindeyiz, sadece

memleketin ve işçinin menfaatlerini düşünürüz. Emir almadığımız, sadece işçinin hizmetinde olduğumuz için hükümetler bizi sevmezler. Ama demokrasiyi de unutmamak lâzımdır. Demokrasi fikirlere hürmet eden bir rejimdir; onun için bizden fikir almalarında zaruret vardır ve böyle olmaktadır. İşte İş Kanunu, işte Deniz İş Kanunu. Komisyonunda bu kanunların görüşmeleri yapılırken, bizi komisyona çağırdılar, bu yöndeki fikirlerimizi sordular. Biz de fikirlerimizi verdik. Kanunlar arzularımıza yakın şekilde çıkmıştır.»

Daha sonra çeşitli konulara temas eden Demirsoy'un konuşması salonu dolduran binden fazla işçi tarafından büyük tezahüratla karşılanmıştır.

DİĞER KONUŞMALAR

Toplantıda Türk-İş Başkan Vekilleri Hasan Türkay, Şevket Yılmaz. Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgü, Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri İhsan Dünder ve Mukbil Zırtıoğlu da birer konuşma yaparak, çeşitli meselelere temas etmişlerdir.

TÜRK-İŞ HEYETİ DEPREM BÖLGESİNDE

Artvinde bazı incelemeler yapan heyet 23 Ağustos günü Erzurum'a gitmiş ve deprem bölgesinde durumu gözden geçirmiş, Erzurumdaki sendikalarla toplantılar düzenlemiştir.

Türk-İş heyeti deprem bölgesinde yaptığı incelemelerde felâketzedelerle konuşmuş yardımın dağıtılışıyla ilgilenmiş ve alınan tedbirleri görüşmüşlerdir. Türk-İş Başkanı Demirsoy, felâketzedelerle yaptığı konuşmada, bütün Türkiye'nin ve bütün Türklerin kalbinin onlara yardım arzusuyla dolu olduğunu belirtmiş, Türk — İş'in açtığı yardım kampanyasına değinmiş ve şöyle demiştir:

«Felâket duyulur duyulmaz, işçi kardeşleriniz size yardım için birer gündeliklerini verme kararı aldılar. Bu para, bütün yaraların

sarılmasına elbette ki yetmeyecektir. Ama, Türk-İş bu kadarla da kalmıyacak, sizler için yurt dışındaki işçi kuruluşlarından yardım sağlayacaktır. Nitekim bu yardımın bir miktarı daha şimdiden gelmeye başlamıştır. Daha da gelecektir.»

SENDİKALARLA YAPILAN TOPLANTILAR

Türk-İş heyeti Erzurum'daki mahalli sendikalarla da toplantılar düzenlemiş işçilerin dert ve dileklerini dinlemişlerdir.

Şeker Fabrikası, DSİ İşyeri Ağır Bakım Fabrikası, Karayolları İşyeri, Et Kombinası ve DDY. işyerinde yapılan toplantılarda, Türk-İş'in çalışmaları hakkında bilgi verilmiş, heyet üyeleri konuşmalar yapmışlardır.

Türk-İş heyeti Erzurum'daki sendikaların yöneticileriyle de ortak toplantılar düzenleyerek, mahalli dert ve dilekleri tesbit etmiş, çözüm çarelerini araştırmışlardır.

Türk-İş'in yapı kooperatifi

Memleketimizde uygulanmakta olan işçi meskenleri inşasının arzu edilen neticelere ulaşmaması üzerine, büyük üniteler halinde işçi meskenleri siteleri inşa ettirmeğe karar veren TÜRK — İŞ, bu gayeye ulaşmak için kendi bünyesi dahilinde bir yapı kooperatifi kurmuştu.

Kooperatif, ilk olarak Ankara'da Aydınlıkevler semtinde 3.000 dairelik bir Sosyal Mesken Sitesi inşa ettirilecektir. 100, 86 ve 75 metrekaRELİK üç ayrı tipte hazırlanan meskenler dörder katlı bloklar halinde inşa edilecek ve hepsi kaloriferli olacaktır.

TÜRK — İŞ işçi meskenlerinin ilk partisi olan 192 daire, geçen ay içinde ihale edilmiştir. Böylelikle Konfederasyon, «Her işçiye ucuz, sıhhi ve sağlam bir yuva» sağlanması konusunda önemli bir adım atmış olmaktadır.

Çorumlu işçilerin muhteşem yürüyüşü

A kılların alamayacağı bir haksızlığa uğrayan, üstelik haklı oldukları yargı organlarının kararıyla tescil edilmesine rağmen, işlerine geri alınmayan Çorumlu işçilerin muhteşem yürüyüşü devam ediyor.

İşçiler haklarını alma yolunda a-

zimli ve kararlı. Kamu oyu işçileri destekliyor.

OLAYIN BAŞLANGICI VE GELİŞMESİ

Çorum'un 74 işçisini açlığa mahkûm etmekle ün kazanmış olan Belediye Başkanı Kemal Demirer'in

işçi düşmanlığının ilk belirtisi bundan beş ay önce görülmüştür.

1966'nın Mayıs ayı... Genel - İş ile Belediye toplu sözleşme görüşmesi yapmaktadır. Sendika işçiler için ayda 100 ilâ 150 lira arasında ücret zammı istemekte ve ancak bu zammın verilmesi ile işçilerin durumlarının bir parça düzelebileceğini belirtmektedir. İşçi liderleri son yıllar içinde hayatın büyük ölçüde pahalılaştığını, bugünkü şartlarla ortalama beş çocuğa bakan bir işçinin ayda 250 lira ile geçinemeyeceğini anlatmağa çalışmaktadır. Belediye Başkanı Demirer'in bu haklı isteğe karşı bir tek cevabı vardır: «Bir kuruş zam vermem...»

İyi niyetle yapılan uyarmalar fayda vermeyince sendika kanuni grev hakkını kullanmağa karar verir ve Mayıs'ın 16'sında greve başlayacağını bildirir. Demirer, bu defa bir başka yola başvurur, Çorumluları işçi aleyhine kışkırtmak için olmadık tertiplere girer. Hoparlörle işçilerin 900 lira zam istediklerini bağırır, Yalandır bu. Ama yapar Demirer, ve esnafa göz dağı verir. «...zam vermek mecburiyetinde kalırsam, bunu sizden kuruş kuruş

YÜRÜYÜŞ — Açlığa mahkûm edilen işçiler Çorum'dan Ankara'ya yürürlerken. Bu yürüyüş Türk sendikacılığının unutulmaz safhalarından birini teşkil edecektir.

Danıştay'ın kararı

Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirel'in Butun yurtta tepki ile karşılanan davranış, Danıştay'da açılan davanın işçiler lehine sonuçlan- ması ve alınan «yürütmenin ertelenmesi» kararı ile ayrı bir önem kazanmıştır. Ne yazık ki, 1966 Türk- ye'sinde, Yüksek mahkeme kararları da «dediğim kadar» zihniyetinin tasallutundan kendini kurtar- ramamaktadır. İşte vesikası: 3.8.1966 tarihli Danış- tay kararı...

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No: 1966-1958

Yürütmenin Durdurulmasını İsteyen: Türkiye Genel Hizmet- ler İşçileri Sendikası Genel Başkanlığı - Ulus İş Hanı - Ankara

Vekili: Av. Sıtkı Kahvecioğlu - Ankara Barosu Avukatlarının dan

Karşı taraf: Çorum Belediye Başkanlığı

Talebin Özeti: Çorum Belediye Başkanlığında çalışan 34

temizlik işçisinin Sosyal Sigorta Kurumunu ile olan ilişkileri ke-

silecek Emekli Sandığına tabi kılmaları hakkında adı geçen

kurumun 13.6.1966 günü oturumunda alınan kararın iptali ta-

lebi ile açılan dava sonuna kadar yürütmenin durdurulması is-

teminden ibarettir.

Raportör: Selâhattin Çelik

Düşüncesi: Meselenin oluş şekline göre yürütmenin dava

sonuna kadar durdurulması gerekeceği düşünülmüştür.

Kanun Sözçüsü: Ali İhsan Ekmekeçioğlu

Düşüncesi: Davanın durumuna göre, yürütmenin durdu-

rulmasına yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

521 sayılı Danıştay Kanununun 162 inci maddesi gereğince

büküm vermeye yetkili Danıştay Nöbetçi Dairesince işin gere-

ği düşünüldü:

Meselenin mabiyetine ve davanın tasvir şekline göre dava

sonuna kadar yürütmenin durdurulmasına 3.8.1966 tarihinde

oybirliğiyle karar verildi.

Baskan

Uye

Niyazi Bengisu

Sait Köksal

Uye

Leman Akyolcu

Uye

Ragıp Tartan

Behcet Doğangülün

Ash gıbidir.

Z.S. 3.8.1966

ra kararı bu Belediye tarafından

Danıştayın bu kararının kaale a-

linmaması üzerine Türk - İş su bil-

dirtıyı yayımladı:

«Çorum Belediyesi tarafından bir lokavtla işlerine son verilen işçiler hakkında Danıştay'ın aldığı tehliri ic

rum'da başlanmış olan «hak arama» kum edilmek istenen işçilerin Co- yuruyuşleri devam edecek, bütün yurt dolaşarak, yurttaslara işçile-

rtın uğradığı haksızlık anlaşılmaktadır Bu münasebetle Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk Kamu oyuna duyurur ki:

1 — Anayasamızın yargı organları- nın kararlarının mutlak uygulama- masını emreder.

Danıştay kararını uygulamamak, Anayasayı hiçe saymak demektir.

2 — Türk — İş Anayasaya saygı gösterilmesini, onun eksiksiz uygu- lanmasını varoluşunun temel ilkele- rinden saymaktadır. Bu bakımdan, Anayasamızın uygulanmasını sağla- mayı bir görev kabul etmekte ve bunun için sonuna kadar mücadele ye karar vermiş bulunmaktadı.

3 — Bugüne kadar Türk — İş ol- sun, Genel — İş Sendikası olsun muhatap olarak Çorum Belediyesini bulmuş bulunuyorlardı. Bu andan iti- baren muhatap, Çorum Belediyesi değil, Danıştay kararlarının uygu- lanmamasına ve dolayısıyla Anaya- sa'yın çiğnenmesine göz yuman bu- tün ilişkiler olacaktır.

4 — Kanunsuz olduğu Çahşma lokavtla açığa mahkum edilen işçi- lerin haklarına tekrar kavuşmaları için girişilen ve Anayasayı uyulat- ma amacı güden mücadeledir, Türk işçisi kuvvetini Anayasamızın bas- langıcında yer alan ilkelere al- makta ve «hürriyet, adalet ve fazilete asık evlatları» olarak onun bekçiliğini en meşru görev saymak- tadır. Bu görevin yerine getirilme- sine engel olmak isteyenler olursa, doğacak olayların sorumluluğu, meşruiyeti savunmakta olan işçile- rin olmayacaktır.

5 — Türk — İş bu konu ile ilgili olarak bütün sorunları Türk ka- mu oyunun huzurunda ve onun saşmaz hakeemliği önünde son bir kere daha uyarıyı görev bilir.

Danıştay kararını da «dediğim de- dik» zihniyeti önünde mağlubiyet- ten kurtulamadı. 1966 Türkiye'sin- de kendilerini yüksek mahkemele- rin üstünde görme ihtiyadını terket- meyenlerin mevcudiyeti, yürüyüş- vapanların olduğu kadar Türk ulu-

su için de acıydı. Genel-İş Sendikası, işçilerin hakları iade olununcaya, «dediğim dedik» zihniyeti değişinceye kadar yüyütişe devam oluna çağı açıklanıyordu. Nitekim ertesi gün 73 yorgun fakat azimli insan İstanbul'a doğru yürüyüşe geçtiler.

HALİL TUNÇ BAŞBAKANLA GÖRÜŞÜYOR

19 Ağustos 1966 günü Türk — İş Genel Sekreteri Halil Tunç Başbakan Süleyman Demirel'i ziyaret ederek, Çorum Belediyesi tarafından işlerinden çıkarılan işçilerin durumunu görüştü; toplantıda hazır bulunan Çalışma Bakanı Ali Naîli Erdem, Başbakan'a «...işçilerin haklı olduğunu, Belediyenin kanunsuz tasarrufla ısrar ettiğini» söylerken

Başbakanın konuyu bizzat ele alacağını vaat ediyordu.

Ankara'da bu temaslar devam ederken, Çorum'dan gelen başka bir haber herkezi şaşırttı. Dedikim dediği zihniyeti tekrar hortlamıştı. Kemal Demirel «...işçilerin on'unu geri alırım, gerisi başının çaresine baksın» diyordu. Yapılan haksız muamele sadece 10 işçiye zarar vermemişti ki, onların geri alınması problemi halletmiş olsun!.. Geriye kalanlar ne olacaktı.

İSTANBUL'A DOĞRU

İstanbul yolunda uğradıkları her il, ilçe ve köyde büyük yakınlık gören Çorumlu işçiler Kızılcahamam'da «...bak bu da Belediye başkanı..» demekten kendilerini alamadılar.

Belediye Başkanı ve beraberindeki işçilere büyük bir ilgi ve misafirperverlik gösterdi. Kemal Demirel ne kadar utansa azdı.

Kızılcahamam'dan sonra iki işçi hastalandı. Birisinin tabanları yarılmış, bacakları şişmişti, öbürü kalp krizi geçirdi.

Gerede'de Kemal Demirel can evinden vuracak ikinci bir olay cereyan etti. Gerede Belediye Başkanı Hacı Baki Çelikoğlu, işçileri Gerede'ye 10 Km. mesafede karşıken, Kızılcahamam Belediye Başkanı gibi, o da protesto yürüyüşüne katılıyordu. Geredeye 5 kilometre mesafede işçi milletvekillerinden Kaya Özdemiroğlu, beraberinde Metel — İş Federasyonunun İcra Kurulu üyeleri olduğu halde, işçilerle

Türk - İş Çorum Belediye Başkanının iddiaları üzerine 24 Ağustos günü bir açıklama yayınlamıştır. Açıklama şudur:

Türk-İş açıklama yaptı

İşçiyi ve ailelerini açlığa mahkûm eden, Anayasamızın yargı organlarının kararlarının derhal uygulanması yolundaki emrine rağmen Danıştay kararlarını hiçe sayan Çorum Belediye Başkanı, bu defa da, en hafif tabiriyle, doğru olmayan beyanlarda bulunarak, kamuoyunu yanıltmağa çalışmaktadır.

Hakları gaspedilen işçileri haksız gösterme çabasına düşen bu zat, pervasızca gerçekleri tahrif edebilmektedir.

Türk — İş bu konu ile ilgili olarak şu gerçeklerin bir kere daha belirtilmesini faydalı görmüş-tür:

1. Anlaşmazlığın sebebi ücret konusu değildir.

Belediye Başkanı, altında imzası bulunan toplu sözleşme hükümlerini hiçe sayarak, işçileri Emekli Sandığı ile ilgilendirmek, bu suretle onların toplu sözleşme yapma haklarını ellerinden almak istemiştir.

2. İşçilerin bu statü değişikliğine razı olmalarını üzerine hepsini işten çıkarmıştır.

3. Bu hareket tam bir kanunsuz lokavttir. Bu Çalışma Bakanlığı tarafından da tesbit edilmiştir.

4. Danıştayın icranın durdurulması yolundaki açık kararına rağmen, Belediye Başkanı, işçileri işe almamakta, yani Danıştay Kararını uygulamamakta direnmektedir.

5. Belediye Başkan, işe alacağı işçilerin sendikası olmasını şartını koşarak, Anayasa ile tanınan «sendikalara girme» hakkını yok etmektedir.

Çorumlu işçilerin giriştikleri ve kamuoyumuzca desteklenen hak arama yürüyüşünün gayesini gölgelemek, işçilerin herşeyi göze alarak başladıkları bu hareketi küçümsemek gerçekleri değiştiremeyecektir.

Çorum Belediye Başkanı güneşin balçıkla sıvanamayacağını öğrenmelidir.

Türk—İş ölüm yürüyüşünde Çorumlu işçilerin yanındadır. Bu yürüyüş haklar alınuncaya kadar devam edecektir.

birlikte yürümeye başladı...

BAŞBAKAN'A BİR TELGRAF

Türkiyede hemen herkesin Çorumlu işçilerin durumuyla ilgilendiği sırada İsveç'den Anakra'ya bir

telgraf geldi. Genel — İş Sendikası, Çorumlu işçilerin maruz kaldığı haksız davranışı uluslararası hür sendikacılık alemine duyurmak üzere Avrupa'ya bir temsilei gönder-

mişti. Olayı öğrenen İsveç Belediye İşçileri Sendikası, Başbakan'a gönderdiği telgrafta üzüntüsünü şöyle belirtiyordu:

«150 bin üyeli İsveç Belediye İşçileri Sendikası olarak öğrendiğimize göre, Çorum Belediye yetkilileri bir toplu iş sözleşmeyi ihlâl etmiş ilgili işçilerin de işlerine son verilmiştir. Bizim geleneksel görüşlerimize göre serbest mukavele, toplu iş sözleşmeleri ve serbest arkadaşlık, iş piyasasındaki yapıcı ve sulhcu ilişkileri emniyete aları temel prensipleridir. Çorum Belediye yetkililerinin sözü geçen prensipleri ihlâl ederek, Türk kanun ve insanlık adaleti ile tezat teşkil eden tutumlarına çok üzüldük.

Türk - İsveç milletlerinin uzun zaman beri süregelen dostane ilişkilerine binaen sizi bu durumu çözümlenmeye, Çorum Belediye yetkililerinin kardeş sendikamıza önce yapıp, sonra ihlâl ettikleri sözleşmeyi kaale almalarını sağlamaya, işçilerin bütün haklarının verilmesine önderlik etmeye ve onların ızdıraplarının karşılığını elde etmelerini sağlamaya davet ederiz.

Gunnar Hallström
BAŞKAN»

ÖMER ERGÜN DE ÖLÜM YÜRÜYÜŞÜNDE

Dergimizin baskıya verildiği şu sırada ölüm yürüyüşü tamamlanmak üzere... Çorumlu işçiler, Türk — İş Yürütme Kurulu üyesi Senetör Ömer Ergün ile bir arada yürüyorlar.

Türk Sendikacılığı en önemli mücadelelerinden birini daha veriyor. Dediğim dedik zihniyetini iflas ettirmeğe mutlak azimli 72 mücahit gerekirse bütün yurdu dolaşacaklar ve 1966 Türkiye'sinde bir işçi düşmanın 100 lira kadar bir para için yaptığı ve yapmağa da muktedir olduğu işkenceyi anlatacaklar.

73 işçi değil yürüyen; Türk — İş 700 bin üyesi ile yürüyor.

Hedef İstanbul değil; hedef insanca yaşama savaşının başarıya ulaştırılması.

İSTANBUL YOLUNDA — İşçiler Ankara'dan İstanbul'a hareket etmek üzereler. İşçinin elindeki döviz yürüyüşün gerçek anlamını en güzel şekilde anlatmaktadır.

İKİ BAŞKAN — Çorumlu işçilerin Ankara'ya gelişlerinde Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy işçilerle beraber yürüdü. Resimde Demirsoy ve Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk.

HAKSIZLIK — İşçiler her gittikleri yerde ilgi ile karşılandılar, yurtttaşlara, işçilerin uğradıkları haksızlığı anlattılar. Kamuoyu işçilerin haklı yürüyüşünü desteklemektedir.

Ücret kavramı ile ilgili kazaî içtihatlar

(DEVAM)

ÜCRET KAVRAMI VE KIDEM TAZMİNATI

Yargıtay kararı

«Kıdem tazminatı, kanundan doğan bir alacak mahiyetinde olduğundan ücret kavramı içinde düşünülemez.

Yar. 9 H.D. 6250/5809, 17.9.1964»

G E R E K Ç E

Mahkeme, davanın 5 yıllık zaman aşımı süresine bağlı olduğunu ileri sürerek davayı red etmiştir. Gerçekten Borçlar Kanununun 126. maddesinin değişik 3. bendi ile işçilerin ücretleri hakkındaki davalar 5 yıllık zaman aşımı süresine bağlanmıştır. Ancak, 3008 sayılı İş Kanununun 13. maddesinde gösterilen kıdem tazminatı ücret kavramının içinde düşünülemez. Amalan tazminat, kanundan doğan bir tazminat hakkıdır. Borçlar kanununun 125. maddesi uyarınca, bu kanundan başka surette hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava 10 yıllık zaman aşımına tabidir. 3008 sayılı kanunda da, kıdem tazminatına ait davalar hakkında aynı bir zaman aşımı süresi öngörülmüş değildir. O halde açılan dava hakkında 10 yıllık zaman aşımı süresinin uygulanması zorunludur. Mahkemece bu hukuki esas gözönünde tutulmaksızın kıdem tazminatına ait isteğin 5 yıllık zaman aşımı süresine bağlı olduğundan söz edilerek red edilmiş olması yasaya aykırıdır.

KIDEM TAZMİNATININ AMACI

YARGITAY İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME
KARARI

«Kıdem tazminatı hakkı, iki tarafın arzu ve iradeleri nazarı itibare alınmaya-

rak mücerret işçiyi himaye etmek ve bir dereceye kadar zaruret ve ihtiyaçtan kurtarmak maksat ve sebebine dayanır. Esas 11, Karar 7, 3.11.1948»

G E R E K Ç E

İş Kanunu ile kabul olunan hizmet müddetine göre verilecek tazminatın mezkûr Kanunun meriye-tinden evvelki hizmet müddetine teşmili caiz olup olmadığı hususunda Yargıtay Ticaret Dairesinden verilmiş olan 16.12.1941 tarih ve 1626/3056 ve 11.10.1947 tarih ve 982/320 sayılı kararları havi ilâmlar arasın-daki içtihat uyumsuzluğunun mevcudiyeti Birinci Başkanlık makamına bildirilmiş olmakla, keyfiyet toplanan Tevhidi İctihat Genel Kurulunda incele-nerek sonuçta:

3008 sayılı İş Kanununun 13. maddesinde anlaşıldığına göre; süresi belli olmayan sürekli iş akitlerin-de işveren veya işçi tarafından iş bitmezden önce diğer tarafa ihbarda bulunulmak ve bu maddede gösterilen sürelerle de riayet olunmak şartile iş akdi fesholunabilir. İş akti, gerek işveren ve gerek işçi tarafından feshedilmiş olsun işçinin ücreti tam ola-rak verildikten başka beş seneden fazla olan bir iş senesi için ayrıca on beş günlük ücret tutarında bir tazminatın dahi verilmesi gerektiği bu maddenin sa-rih hükümleri icabındandır. Ancak, İş Kanunu yü-rürlüğe girdikten sonra vukubulan fesihlerde meri-yet tarihinden evvel geçen sürenin meriyet tarihin-den sonraki hizmet süresine katılıp katılmayacağı hakkında Yargıtay Ticaret Dairesinin muhtelif karar ları arasında ihtilâf tehaddüs etmiştir.

Her ne kadar İş Kanununun 146. maddesindeki bu kanunun neşri tarihinden bir yıl sonra mer'i ola-cağı yazılı ise de, ihtilâfın halli için sadece kanu-nun neşri tarihi değil, aynı zamanda tazminat tale-bine hak veren hukuki hadisenin vukuu tarihi ve ka-nun vazının maksadı da gözönünde tutulmak ica-beder.

Tazminat talebine hak veren hukuki hâdise, iş aktinin inikat ve tamamıyetine ve ifası lâzımgelip gelmediğine taallük etmeyip bu aktin feshine müte-ferri bulunmasına ve fesh keyfiyetinin İş Kanunu-

nun yürürlüğe girdiği tarihten sonra vukubulmuş olmasına ve tazminat hakkı, iki tarafın arzu ve iradeleri nazarı itibara alınmıyarak mücerret işçiyi himaye etmek ve bir dereceye kadar zaruret ve ihtiyaçtan kurtarılmak maksat ve sebebine dayanmış olduğuna binaen, Medeni kanunun tatbiki hakkındaki kanunun birinci ve üçüncü maddeleri gereğince tazminat süresinin hesabında, meriyetten evvelki hizmet süresinin de nazarı itibara alınması lâzımgelir. Kaldık ki, 13. maddenin metninde (beş seneden fazla olan her bir iş senesi için...) denilmek suretile tazminatın tayininde mutlak surette hizmet süresi esas tutulmuş ve İş Kanununun yürürlüğe girmesinden evvelki sürelerin hesaba katılmıyacağı yolunda bir sarahat dahi bulunmamış olduğundan, evvelki sürelerin hesaba katılması, adalet ve hakkaniyet icaplarına ve kanunun ruh ve maksadına uygun olur.

İş bu sebeplere binaen, İş Kanununun 13. maddesindeki hizmet süresine, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce geçen sürenin dahi katılması gerektiğine birinci oturumda üçte iki çokluk olmadıktan ikinci oturumda salt çoklukla karar verildi.

KIDEM TAZMİNATININ MİRAS YOLU İLE İNTİKALİ

YARGITAY İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI

«Ölen işçinin mirasçılarına kıdem tazminatı ödenmez. (1)

Esas 19, K: 5, 10.2.1954»

G E R E K Ç E

Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesinin 2.7.1951 tarih ve 262/4692 karar sayılı ilâmı arasındaki içtihat ihtilafının halli gerekli görülmesine mebni toplanan Tevhidi İctihad Hukuk Kısmı Umumi Heyetinde keyfiyet müzakere olundu:

Yukarıda tarih ve numaraları yazılı kararlardan birincisi, eceliyle ölen işçinin mirasçısına kıdem tazminatı verilemeyeceğini tazammun etmekte, ikincisi aynı suretle ölen işçinin mirasçısına bahis mevzuu tazminatın verilmesi icap ettiğini matik bulunmaktadır. Bu suretle iki içtihat arasında açık bir mübayanet mevcuttur.

Umumi Heyet azalarından bazıları, işçiye hangi hallerde kıdem tazminatı verileceğini tayin eden, İş Kanununun değişen 13. maddesinin altıncı fıkrasıyla bu fıkranın atıf yaptığı maddelerde işçinin (ölümü) sarahaten zikredilmemiş ise de, işçiyi muayyen müddetle çalışmaktan men eden (mücbir sebep, hastalık, askerlik) hallerinin kanunda mezkûr bulunduğu v e (ölüm) hali, kanunda yer almış bulunan hallerden işçiyi çalışmaktan men eden bir mücbir sebep olmakla beraber, hastalık ve askerlik halleriyle

mukayese edildiğinde bu halin evleviyetle kıdem tazminatına esas tutulmuş olduğunun kabûlî icap ettiği ve ölümlü iş akti sona erdiği için aktin feshi zımnında bir irade izharı bahis mevzuu bulunmadığı ve bu sebeple ölüm vukuunda aktin feshi kanun tarafından derpiş edilmemiş olduğu ve kıdem tazminatının işçinin mamelekinde tahakkuk etmiş müktesep bir hak olması dolayısıyla vereseye intikal edebileceği kanaati izhar edilmmiştir.

Bu noktaı nazar, aşağıda izah olunan sebeplerden dolayı umumi heyet ekseriyetince isabetli görülmemiştir.

İşçiye kıdem tazminatı verilebilmesi, İş Kanununun değişen 13. maddesiyle bu maddenin atıfta bulunduğu maddelerde tahdidi olarak sayılan hallerde, iş aktinin feshi zımnında işveren veya işçi tarafından bir irade beyanı yapılmasına bağlı tutulmuştur. Ölüm hali, kanunun tahdidi surette tayin ettiği haller arasında bulunmadığı gibi ölüm iş aktini sona erdiren (Borçlar Kanunu 347) bir sebep olması itibarıyla aktin feshi de bahis mevzuu bulunmaktadır.

Kanunda yazılı olmayan bir halin, kanunun tahdidi olarak saydığı mükellefiyet tahmil eden haller meyanına ithali de caiz değildir.

Binaenaleyh: Ölüm halinin, kanunda yer almamış bulunması ve kıyas yolu ile kanundaki haller gibi telâkki edilememesi bakımından kıdem tazminatının ilk şartı mevcut olmadığı gibi, iş aktinin feshi hususundaki irade beyanı şartı da mevcut bulunmamaktadır.

Kıdem tazminatı, kıdemli işçilere verilen bir tazminat olmakla beraber, mücerret kıdem, bu tazminatın mamelekte tahakkukunun yegâne şartı olmayıp buna inzıam etmesi lâzımgelen diğer şartların da tahakkuku lâ ımdır. Ezciümle kanunda tadat edilen sebeplerden birinin mevcudiyeti ve bu sebebe istinaden işveren veya işçi tarafından iş aktinin feshedilmiş olması zaruridir.

Binaenaleyh diğer şartların tahakkuk etmemiş olması halinde işçinin işyerinde kazanmış olduğu kıdemle mamelekinde bir hak doğmuş olmayacağından ölen işçinin mamelekinde mevcut olmayan bir hakkın intikali de bahis mevzuu edilemez.

N e t i c e : İzah olunan sebeplere binaen, eceliyle ölen işçinin mirasçılarına kıdem tazminatı verilemeyeceğini tazammun eden içtihadın isabetli olduğuna, ilk içtimada üçte iki ekseriyet hâsıl olmadığından ikinci içtimada mevcudun mutlak ekseriyetile karar verildi.

(1) Yeni İş Kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosu tarafından kabul edilen metninde kıdem tazminatının mirasçılara intikali kabul edilmiş ve ilgili maddeye bu hususta açık bir hüküm konmuştur. Tasarı bu şekilde kanunlaştığı takdirde, Kanun icabı kıdem tazminatı ölen işçinin mirasçılarına intikal edecektir.

İŞİN KARŞILIĞI

— II —

İş karşılığının
çeşitli şekilleri

Yazan : Orhan APAYDIN

Başkasına tâbi olmadan kendi hesabına çalışan bir kimsenin sarfettiği işgücünün karşılığı yarattığı işin tam değeri olacaktır. Bu durumda iş karşılığının tek şekli, yaratılan işin değeridir. Örneğin, serbest bir hekim kendisine başvuran bir hastayı muayene etmek şeklinde bir iş görecektir. Yahut bir avukat bir dâvada savunma yapacaktır. Veya bağımsız bir küçük san'at-kâr meselâ bir kundura imalcisi yaptığı ayakkabıyı bizzat satacaktır. Bütün bu bağımsız çalışanlar, sarfettikleri işgücünün karşılığını, işin değeri olarak para veya ayın şeklinde alacaklardır. Ancak işgücü, başka bir şahsın emrinde ve onun hesabına sarfedildiği takdirde, karşılığı asla işin tam değeri olamayacaktır. Bu durumda artık işin karşılığı değil, işgücünün karşılığı bahis konusu olmaktadır. Zira işin tam değeri işçiye ödendiği takdirde işverenin kârı teşekkül edemeyecektir. Bir misal ile açıklayalım: bir kundura işçisi, bir işveren hesabına bir adet kundura imal etse, yaptığı işin değeri imâl ettiği kunduranın fiyatı olacaktır. Kundura 50 Lira değerinde ise, işçiye işinin karşılığı ödenmek istendiği takdirde, 50 Lira ücret verilmesi lâzım gelecektir. Halbuki bu işten işverenin kâr

temin etmesi gerekmektedir. Şu halde işveren, hizmet akdini yaparken, ücret olarak, işin fiyatını değil, işgücünün fiyatını pazarlık edecek meselâ 20 Lira ücret işgücünün karşılığı olacaktır. Bu sebeple (işin karşılığı) deyiminden, yapılan işin tam değerini değil işgücünün pazarlıkla teşekkül eden fiyatını anlamak gerekecektir.

İşgücünün karşılığı anlamında işin karşılığı işçiye ödenen ücrettir. Ücret kavramının geçirdiği istihaleler ve sosyal ücret deyiimi ile kazandığı yeni anlam geçen yazıda açıklanmıştır. Dar ve ya geniş anlamı ile işçinin ücret şekli ferdi veya toplu sözleşmelerle tesbit edilmektedir. Ancak iş hukukunun emredici kaideleri ücret şeklinin tesbitinde de müdahaleci fonksiyonunu icra etmektedir. Şöyle ki; pazarlık gücünde ekonomik durumu dolayısıyla zayıf olan işçinin (boğaz tokluğuna) çalışmayı kabul etmesi daima mümkün dür. Gerçekten, özellikle geçen asrın sınırsız istismar rejiminde, (ekonomalar) sistemi ile boğaz tokluğuna işçi çalıştırma, işverenlerin rağbetine mazhar olmuştur. İşçiyi koruma amacı ile iş mevzuatı bu sistemi yasaklayıcı kaideler koyma mecburiyetinde kalmış ve işçi ücretinin para şeklin de ödenmesi zorunluğu kabul edilmiştir. 3008 sa-

yılı İş Kanununun 19 uncu maddesine göre: «İşçi ücreti... tedavülî mecburi para ile ödenir.» Bu hüküm yeni iş kanunu tasarısının parlamento metninde daha açık olarak ifade edilmektedir: (Mad. 26): «İşçi ücreti... yurttan geçmesi zorunlu para ile ödenir.» Şu halde hizmet akitlerinde işçi kabul etse dahi ücretin aynen ödeneceği şeklinde yer alacak bir hüküm muteber olmayacak ve hâkim tarafından re'sen ipso jure hükümsüz addedilerek işin karşılığı para ölçüsü ile takdir edilecektir. 3008 sayılı İş Kanunu başka bir maddesi ile de bu esası takviye etmiştir. 27 inci maddenin D bendine göre: «İşçinin alacağı ücretten başka yemesi, içmesi gibi zaruri ihtiyaçları veya yatışı temin edilmek suretiyle yapılan iş akitleri» ekonomaların açılmasını düzenleyen maddeden istisna edilmiştir. Bu hükümde işçinin alacağı ücret deyiimi ile kastedilen, para şeklinde tesbit edilen ücrettir. Kanun koyucu, aynı ödeme leri ancak ücretin tamamlayıcısı olduğu takdirde muteber saydığını bu hükümle açıklamıştır. Yeni İş Kanunu tasarısına bu hükmün alınmasına lüzum görülmemiş ise de prensip terkedilmemiştir. Tasarının madde gerekçesinde yapılan değişikliğin esasa tesir etmeyeceği ifade edildiğine göre, işçi ücretinin para ile ödenmesi mecburiyetini emreden hüküm kâfi görülmüş demektir. Ayrıca, yeni iş kanunu tasarısı ücretin tarifini yaparken, nakdi ödemeyi aslı unsurlar arasında saymaktadır.

İş karşılığının şekilleri, işçilerin sendikalaşma ve toplu pazarlık yolları ile güçlerinin artmasına paralel olarak çoğalmıştır. İstihsalın artması amacı da ücret şekillerinin çoğalmasında rol oynamıştır. Zamana veya işe göre tesbit edilen ücret şekillerinden başka, ikramiye, prim, kâra iştirak, tazminat ve gıda, elbise, lojman gibi yardımlar ücretin tamamlayıcısı mahiyetinde işin çeşitli karşılıklarıdır. Konumuz, bu çeşitli şekilleri belirli çizgileri ile kısaca tetkik etmektir.

§ 1 — SÜREYE VEYA VERİME GÖRE ÜCRET

Süre ve parçaya göre ücret kavramları İş kanunlarında açıkça tarif edilmiş değildir. Ancak muhtelif vesilelerle kanun, nizamname ve yönetmeliklerde bu deyimlere rastlanmaktadır. Ezetimle 3008 sayılı kanunun 46 inci maddesinin (b) bendinde 5837 sayılı kanunun 7. maddesinde Borçlar Kanununun 322 inci maddesinde, Fazla Saatlerde Çalışma Nizamnamesinin 8. ini maddesinde, asgari ücretlerin tesbitine müteallik 3 üncü maddesinde ve yeni İş Kanunu Tasarısı parlamento metninin 45 inci maddesinde bu deyimler kullanılmaktadır. Yabancı memleketlerin ka-

nunlarında da bu deyimlerin tarifinden kaçınılmıştır. Tarif veya açıklamalar doktrin ve Toplu sözleşmelerde yapılmaktadır.

Süre ve göre ücret:

En yaygın ve işçi yararına olan ücret şekli süre ve göre hesaplanan ücrettir. Bu şekilde ücret, miktar bakımından belli edilmiş bir verime bağılı olmaksızın işin süresine göre işçiye ödenmektedir. Ücretin süre ve göre ödenmesi işçi için maddi ve psikolojik bakımlardan emniyet vermektedir.

Ücrete esas olan süreler, saat, hafta veya ay olmak üzere üç çeşittir. Saat başına ücret genellikle günlük olarak ödenir. İş kanunları işçiyi koruma amacile bu hususta da kaideler koymuştur. 3008 sayılı İş Kanununun 19. ncu maddesine göre, işçi ücreti en geç haftada bir ödenmek zorundadır. Ancak işçinin muvaffakati ile bu müddetin iki hafta veya bir ay olarak tesbiti de caizdir. Kanun, Devlet, Vilâyet ve Belediyelerle bunlara bağlı müesseselerde çalışan işçiler için bir istisna tanıyarak bunların ücretlerinin ayda bir verilebileceğini ifade etmektedir. Yeni İş Kanunu tasarısı Parlamento metninin 26. maddesinde ise, işçi ücretinin en geç haftada bir ödenmesi esas kabul edildikten sonra, toplu iş sözleşmeleri veya hizmet akitleri ile bu ödeme süresinin en geç bir aya çıkarılabileceği zikredilmekte ve kamu sektörü için 3008 sayılı Kanunun tanıdığı istisna kaldırılmaktadır.

Ücretin saat başına hesaplanması halinde iş sürelerinin özellikle iktisadi buhran devirlerinde işveren tarafından azaltılması halinde işçi zararına sonuçlar hasıl olabilir. Meselâ 8 saat çalışarak 16 lira ücret alan bir işçi, günlük iş süresinin işveren tarafından 6 saate indirilmesi ile 12 lira almak durumunda kalacaktır. Dünya savaşından sonra Amerikan sanayinin fazla istihsalı (Surproduction) önlemek amacı ile haftalık 40 saat çalışma esasına dönmesi saat başına ücret alan işçileri müşkül durumlarda bırakmıştır. Bu sebeple çalışılan saat miktarı ne olursa olsun ücretin günlük olarak hesaplanması işçinin yararına dır. Sendikaların iş sürelerinin sınırlandırılması taleplerinde, günlük, haftalık veya aylık ücretlerin azaltılmaması kaydını taşımak zorundadır.

Süre ve göre ücret, belirli süreler içinde işçinin çalışmasının karşılığı olarak hesaplanacak ise de, işçinin işinde ve işverenin emrinde olmakla beraber çalıştırılmaması mümkündür. Kanun bu durumda işçinin çalışmış sayılacağını âmir hulumaktadır. 3008 sayılı Kanunun 40. maddesinin ve İş Kanunu tasarısı Parlamento metninin

62' maddesinin (c) bendine göre: «İşçinin, işinde ve işverenin her an buyruğuna hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği süreler» çalışmış gibi ücretin hesaplanmasında nazarı itibare alınacaktır.

Verim (parça, akort) esasına göre ücret:

Verime göre ücret, görülen iş karşılığının bir işçi veya bir ekip tarafından belli sürede, muayyen tarzda ve istenen vasıf normlarına uygun olarak gerçekleştirilmiş istihsal miktarına göre değişmesidir (1). Parçaya göre iş ve akort (2) tabirleri de aynı şekli ifade için kullanılmaktadır.

Parça başına ücret, esas itibarile, süreye göre ücretin bir çeşididir. Daha doğrusu parça başına görülen işin hesaplanmasında işin süresi bir ölçü olarak alınmaktadır. Meselâ normal şartlar altında bir işçinin günde 8 mendil imal ettiği tecrübelerle anlaşılmıştır. İşveren 8 saat çalışan işçiye 16 lira ödeyecek yerde, her imâl ettiği mendil başına 2 lira ödemeyi kabul eder. Bu suretle işçiye gene 16 liradan ücret ödenmektedir. İşçi bu 8 saatlik süre içinde 8 değil de 10 mendil imal ettiği takdirde işveren 20 lira ücret ödemek durumunda kalacak fakat buna mukabil kârından bir şey kaybetmeyeceği gibi fazla çalışma zammından kurtulmak suretile daha da kârlı çıkacaktır. Zira normal şartlarla çalışarak 8 saatte 8 mendil imâl eden ve 16 lira alan işçi 2 saat, fazla mesai yapmak suretile 2 mendil daha imal etse ücretinin en aşağı, 3008 sayılı Kanuna göre % 25 — 50 zamlı olarak alacaktır. Bu sebeple parça başına ücret şekli işveren için istihsalı arttırıcı bir usul olmakla beraber işçinin istismarına yol açmaktadır. Parça başına ücretin işçiyi istismara sebebiyet veren yönleri şöyle özetlenebilir:

1. Bu sistemde belirli sürede en fazla istihsal yapan işçiler muhafaza edilecek maharetsiz oldukları bahanesi ile normal çalışma yapan işçilerin işlerinden çıkarılması sonucu hâsıl olmaktadır.

2. İşveren kusurlu iş görüldüğünü ileri sürerek ücretlerden indirimler yapacaktır.

3. Parça başına ücret, ekip çalışması halinde işçinin mutavassıtlar marifetile istismarına meydan vermektedir. (sweating system)

4. Daha fazla ücret alabilmek için fazla istihsal yapmağa uğraşan işçinin sıhhati tahribata maruz kalacaktır.

Bütün bu zararlı yönleri dolayısıyla sendikalar bu ücret şeklinin karşısına çıkmışlar ve genellikle yürürlükten kaldırmışlardır. Bugün verime göre ücret süreye göre tesbit edilen ücrete ilâve olarak, istihsal artışını teşvik etmek için,

verimin çoğalması halinde işçiye yapılan bir zam şeklinden ibaret kalmıştır.

Mevzuatımızda parça başına ücret şekli için düzenleyici hüküm, asgari ücretlerin tesbitine müteallik yönetmeliğin 3. maddesinde yer almıştır. Bu hükme göre: parça başına yahut yapılan işin miktarına göre hesaplanan asgari ücret aynı mahiyetteki işlerden normal bir işgünü için tesbit edilen asgari ücretten az olamaz. Bu suretle, parça başına görülen işlerden yapılan işin miktarı ne olursa olsun, asgari bir ücret kabul edilmiş olmaktadır.

§ 2 — İŞÇİYE SAĞLANAN MADDİ MENFAATLER

Önceleri daha çok tarım alanında ve küçük sanat erbabı yanında çalışan işçiler, işe ve ibaretleri de sağlanmak suretile işveren tarafından gösterilen yerde çoğunlukla işverenin nezdinde kalmakta idiler. Bu suretle işverenin işçi üzerinde devamlı bir vesayet kurması da mümkün olmaktaydı. Bugün ise bazı işlerin özelliği, işçinin gıda, mesken, aydınlatma ve ısıtma gibi ihtiyaçlarının işveren tarafından karşılanmasını icabettirmektedir. Ezciümle, tarım işçileri, deniz işçileri, otelcilik ve lokantacılık işlerinde çalışanlar ile ev hizmeti gören işçiler bu aynı yardımlardan faydalanmaktadırlar. Sendikalar ise işlerin özelliği ne olursa olsun işçi yararına ve hak olarak bir takım maddi menfaatleri toplu iş sözleşmeleri yolu ile sağlamaktadırlar.

Bugün genellikle işçiye sağlanan maddi menfaatlerin tamamlayıcı bir ücret olduğu kabul edilmektedir. Yeni İş Kanunu Tasarısı Parlamento metninin 26. maddesinde kıdem tazminatının hesabında para ile ölçülmesi mümkün maddi menfaatlerin ücret kavramına dahil bulunduğu açıkça ifade olunmuştur.

7467 sayılı yıllık ücretli izin kanunu bakımından işverence sağlanan aynı yardımlar ücret kavramına dahil edilmediği halde, yeni İş Kanunu tasarısı Parlamento metninde (madde 54 fıkra 2), izin ücretinin hesabında işçiye sağlanan maddi menfaatler de nazara alınmaktadır.

Kanaatimizce ihbar tazminatının hesaplanmasında da 15.5.1957 tarihli ve E 13: K. 10 sayılı Tevhidi İctihat kararının ücret tarifine uygun olarak aynı veya sosyal yardım ismi altında işçiye temin olunan akdi veya kanuni menfaatlerin nazara alınması gerekmektedir. Esasen ihbar sürelerinde aktif ortadan kalkmadığına göre işçi bütün maddi menfaatlerden faydalanmaya devam edecektir.

§ 3 — İKRAMİYELER

İşverenin, işçinin çalışmasından ve teşebbüsün başarı kazanmasından dolayı takdir ve minnetini göstermek için işçiye ödediği meblâğa genellikle ikramiye ismi verilmektedir. 13. aylık, yıl sonu ikramiyesi, fevkalâde ikramiye, tatil ikramiyeleri ve bunlara benzer ödemeler bazan değişik isimler taşımasına rağmen bu ücret şeklini ifade etmektedirler.

Mahkeme kararlarında ve doktrinde ikramiye kavramı hukuki bakımdan iki şekilde tavsif ve tefrik edilmektedir: bağış mahiyetinde ikramiyeler, tamamlayıcı ücret mahiyetinde ikramiyeler.

Bağış ikramiyeleri:

Bağış mahiyetinde ikramiye, bağış kasdı ile *animus donandi* karşılık bir edim bahis konusu olmaksızın, miktar ve zaman bakımından tamamen işverenin takdirine bağlı olarak (ihtiyari) yapılan ödemelerdir. Su halde bağış - ikramiye'nin iki özelliği vardır: 1. miktar ve verilme şartları işverenin takdir ve ihtiyarına bağlıdır; 2. işçinin, yenilenmesini talep etmeğe hakkı yoktur.

Bağış mahiyetindeki ikramiye fazla çalışma ücretleri ile ihbar ve ücretli izin tazminatlarının hesabında nazara alınamayacağı gibi, akitten veya kanundan doğmadığı için kıdem tazminatında da ücret kavramı içinde kabul edilemez. Ancak sosyal sigortalar bakımından pirim miktarının bitinde kanunen hesaba katılır.

Bağış mahiyetindeki ikramiye hakkında tatbiki gereken kaideler Borçlar Kanununun ilgili hükümleridir.

Tamamlayıcı ücret mahiyetinde ikramiye:

Hususi hukukun klâsik bağış - ikramiye anlayışı yanında İş Hukukunda çok farklı bir yeni ikramiye kavramı ortaya çıkmış, bahşis şeklindeki paternalist ve keyfi karakterini kaybederek normal ve devamlı bir iş karşılığı hüviyetini kazanmıştır.

İkramiye, tamamlayıcı bir ücret olarak hak ve mecburilik vasıflarını hizmet akdinden toplu sözleşmelerden, mesleki âdetlerden ve bazen de kanundan almaktadır. Tamamlayıcı ücret olarak ikramiyede iki unsurun mevcudiyeti gerekmektedir: 1° maddî unsur: Fransız Temyiz Mahkemesinin içtihatlarına göre ikramiye'nin işçi için hak vasfını kazanabilmesi için bütün personel veya bir kategori işçiye uygulanacak şekilde genellikle işverenin ihtiyarına bağlı olmaksızın periyodik olarak devamlılık ve miktar itibarıyla muayyenlik unsurlarını ihtiva etmelidir. 2° fikri unsur: taraflar arasında zımmî tacite, bir akit hüviyetini iktisap etmelidir. Bu iki unsurun varlığı ispat edildiği takdirde, sözleşmelerde bir hüküm olmasa

dahi işçi bir hak olarak ikramiye adı altında bir meblağın kendisine ödenmesini talep edebilecektir.

Türk-İş mevzuatında, kamu sektöründe çalışan işçilere, tamamlayıcı bir ücret olarak kanun hükmü ile de ilâve tediye ismi altında yapılan ödemeler bir nevi ikramiye mahiyetindedir. Gerçekten 6772 sayılı Kanun bu tediye miktarı, vade ve kapsam bakımlarından düzenlemiş bulunmaktadır. 6772 sayılı Kanunun 1. maddesine göre: «*umumi, mühlak ve hususi bütçeli dairelerle mütedavil sermayeli müesseseler, sermayesinin yarısından fazlası devlete ait olan şirket ve bunlara bağlı teşekküller, 3460 ve 3659 sayılı Kanunların şumulüne giren iktisadî devlet teşekkülleri ve diğer bircümle kurum, banka, ortaklık ve müesseselerinde müstahdem olanlardan İş Kanununun şumulüne giren veya girmeyen yerlerde çalışmakta olan ve İş Kanununun muadeli 1. maddesindeki tarife göre işçi vasfında olan kimselere, ücret sistemleri ne olur sa olsun, her yıl için birer aylık istihkakları tutarında ilâve tediye yapılır.*» Kanun yer altında çalışsan maden işçileri için ilâve yediyi iki aylık olarak derpiş etmekte (m. 2) ve 3. maddesi ile Bakanlar Kuruluna ayrıca birer aylık tutarında bir ilâve tediye yapma yetkisini tanımaktadır. 4. maddeye göre yapılacak tediye'nin zamanı Bakanlar Kurulunca tesbit olunur. Aylık istihkakların hesabında fazla mesai evlilik, çocuk zamları veya primleri, aynı yardımlar, hafta ve genel tatil ücretleri gibi esas ücrete munzam tediye'ler nazarı itibare alınmaz. Bu tediye'lerden, diğer ikramiyelerden farklı olarak Kanun sigorta primlerinin kesilmeyeceğini de ön görmektedir.

Ferdi veya kolektif sözleşmelerden, âdetten veya kanundan doğan ikramiyeler vadesinde işveren tarafından ödenmek zorundadır. Yıl sonu ikramiyesinin ilgili olduğu yıl süresi içinde mi, yoksa sürenin sonunda mı bir hak olarak doğduğu kabili münakaşadır. Fransız Temyiz Mahkemesi, eski içtihatlarında, 13. aylık olarak isimlendirilen bu ikramiye'nin 12. ayın sonuna doğru, ilgili olduğu yıl bitmeden işinden ayrılan işçinin, çalıştığı süreye orantılı bir miktar talebinde bulunamayacağı içtihadında idi. Sonradan bu içtihat değişmiş, işçinin ilgili yıl esnasında çalıştığı süreye göre hesaplanacak bir miktarı talep hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir. 6772 sayılı Kanunun 4. maddesinin 3. fıkrasında «*mezkûr ilâve tediye'ler, tediye tarihinde işçinin işinden ayrılmış olup olmadığına bakılmaksızın işçinin ilâve tediye'nin taallûk ettiği yıl içinde o yerde veya aynı idare, teşekkül ve müessese'ye ait muhtelif yerlerde geçmiş olan hizmetlerinin yekûnu nisbetinde ve son çalıştığı yerde ödenir*» hükmü ile aynı esas kabul edilmektedir.

İhbar tazminatının hesaplanmasında da ikramiyelerin çalışma süresine oranla hesaba katılması ve kıdem tazminatında ücret kavramı içinde kabul edilmesi gerekmektedir. Yıllık ücretli izinde 7467 sayılı Kanunun 9. maddesinin 2. fıkrası aksine bir hüküm koymuştur. Yeni İş Kanunu tasarısı ise, yıllık ücretli izin miktarının hesaplanmasında nazarı itibare alınacak ücret konusunda sadece ücreti tarif eden 26. maddeye atıf yapmakla iktifa etmektedir (Parlamento metni m. 54).

§ 4 — YÜZDELER

İş karşılığı kısmen veya tamamen işverenin müşterisi tarafından işçiye ödenmesi de bir ücret şeklidir. Şüphesiz ki, işveren adına müşteriye arzedilen hizmet karşılığında işverenin verdiği ücret dışında işçinin ayrıca bir menfaat istemesi genel bir hukuk kuralı olarak meşru değildir. Özellikle kamu sektöründe çalışan işçiler için bir suç teşkil eder. Ancak istisnaen bazı işlerde ve iş yerlerinde işçinin bahşiş *pourboir* veya yüzde isimleri altında müşteriden hizmet karşılığı para almaları âdet haline gelmiş, hatta başlı başına bir ücret şekli olmuştur. Nitekim kanunlar da bu ücret şeklini işçiyi himaye yönünden düzenlemişlerdir. Bu ücret şeklinin gelişmesinde hizmeti yapan işçiye bahşiş verilmesi yerine müşteriden toplanan paraların tesbit edilen bir usul dairesinde işçilere dağıtılması yani **toplu servis** esasına revaç bulmuştur.

Türkiye'de (garson ve benzeri işçilerin hizmet karşılıkları hakkında) 6032 sayılı Kanun ile bu kamura göre çıkarılan 4/706 numaralı ve 2.6.1953 tarihli Nizamname bu ücret şeklini düzenlemektedir. Ancak yeni İş Kanunu tasarısı bu konuyu yürürlükten kaldırmaktadır. Tasarının Parlamento metninin 47 ve 48 maddeleri (yüzdelerin ödenmesi) ve (yüzdelerin belgelenmesi) başlıkları altında bu ücret şekli ile ilgili olarak işçiyi koruyucu esaslar koymuş, fakat «yüzde-lerden toplanan paraların hak sahibi işçiler arasında hangi esaslar ve orantılar çerçevesinde dağıtılacağı toplu iş sözleşmelerinde veya hizmet akitlerinde gösterilir» hükmü ile küçük yerine toplu iş sözleşmeleri ikame edilmiştir.

Yeni İş Kanunu tasarısı bu ücret şeklinin isimlendirilmesinde (bahşiş) kelimesine itibar etmemektedir. Bu hususta gerekcede «bahşiş kanunu bir hak ve mükellefiyet olamayacağından kanundan çıkarılmıştır» demek şartile yüzde usulünün hukuki mahiyeti açıklanmış olmaktadır.

§ 5 — PRİMLER VE TAZMİNATLAR

Prim veya tazminat ismile işçiye yapılan ödemeler de iş karşılığının şekillerinden birini teş-

kil ederler. Primler tatbikatta şu şekillerde görülmektedir:

1° — İşverenin istihsalın artması, kalitenin mükemmelleşmesi ve maliyetin düşürülmesi gibi daha iyi neticeler elde etmek amacına dayanan primler:

a) Verim primi: İstihsalın artışı oranında işçiye ödenen bir primdir.

b) İntizam primi: İşin intizamı görülmesi halinde ödenen bir primdir (bilhassa ulaştırma işlerinde).

c) Şantiye primi: (İnşaat işlerinde).

d) Tasarruf primi.

2° — İşçinin sadakati karşılığında ödenen primler:

a) Kıdem primi,

b) Devamlılık primi: Devamlılık primleri daha çok işçinin grevlere iştirakini önlemek amacına dayanır. Meselâ işveren izinsiz olarak işyerini terketmiş olduğu takdirde muayyen bir meblâğın ödenmesini taahhüt edebilir. Devamlılık primi adı altında ihdas edilen bu prim, bir iş karşılığı olmaktan çok grev kırıcı bir amaç taşıdığından muteberiyet ve meşruiyeti yabancı doktrin ve jurisprüdansta bir mesele olarak tartışılmaktadır (3).

Memleketimizde ise henüz böyle bir problemle karşılaşılmamıştır. Kanaatimizce, mevzuatımız bakımından konu şu şekilde halledilmelidir: İşveren belli bir devre içinde meselâ 15 gün, 6 ay veya bir yıl, kendisinin kabul edeceği bir mazeret dışında izinsiz olarak işinden ayrılmayan işçiye bir meblâğ ödeyeceğini hizmet akdinde derpiş etmiş veya ayrıca taahhüt etmiştir. Greve iştirak ettiği takdirde işçinin devamsızlığı dolayısıyla bu primden mahrum edilmesi emredici hukuk prensiplerine aykırı düşecektir. Çünkü grev her şeyden önce bir Anayasa hakkıdır. Bu hakkın kullanılmaması maksadile, işçinin rızası olsa da, yapılacak tasarruflar meşru sayılamaz. İkinci olarak hizmet akdi grev esnasında askıdadır ve devamsızlık akde aykırı bir hareket teşkil etmektedir. Bu sebeplerle greve iştirak eden işçi grev dışında devamlılık şartını yerine getirmişse işverenden taahhüdünü yerine getirmesini istemek hakkını haiz olacaktır.

3° — Ağır işler primleri: Çok soğuk veya çok sıcakta çalışma halinde, maden işlerinde olduğu gibi yer altında veya inşaat işlerinde çok yüksek te çalışılması hallerinde ödenen primlerdir.

Tazminatlara gelince, işçinin işini görmesi sırasında yol ve ikamet tazminatı şeklinde yapılan

ödemeler bir ücret karşılığı teşkil etmemektedir. Bu sebeple bu ödemelerden vergi veya sigorta gibi kesintilerin yapılması mümkün değildir.

§ 6 — KÂRA İŞTİRAK

İşçinin belli bir oranda teşebbüsün kârına iştirak ettirilmesi de bir ücret şekli olarak bilhassa çağımızda revaç bulmuştur. Anonim şirketlerde bu şekil işçiye aksiyon verilmesi yolu ile tatbik edilmektedir.

İşverenler işçiyi kâra iştirak ettirmekte geçitli amaçlar takip etmektedirler. Evvelâ işçi kendisini teşebbüsün sahibi addetmek suretile daha randımanlı çalışmakta ve aynı psikoloji etki altında sendikalaşma hareketinden soğumaktadır. Bu sebeple sendikalar bu ücret şeklini şiddetle karşısına çıkmışlardır. İkinci olarak, işveren, kâra iştirak teklifinin cazibesine kapılan

işçiye çok düşük ücretleri kabul ettirmeğe muvafak olmaktadır.

Genel olarak bu ücret şekli hakikaten hiç bir zaman işçinin yararına işlememiştir. Zira, gerçekte işveren kârından fedakârlık etmemekte ve aldatıcı nisbetler işçinin eline bir şey geçirilmemektedir. Aynı zamanda sistem işçinin idareye iştiraki ve kârı kontrolü ile birlikte tatbik edilmemesi takdirde müsbet bir sonuç hasıl edemez. Bütün bu sebeplerden dolayı sendikalar bu ücret şeklini ahlâksızca bir istismar usulü olarak tavsif etmektedirler.

(1) G. H. Camerlynck - G. Lyon Caen, *Droit du Travail*, 1965, s. 182

(2) Almanca «Akkord lohn» deyiminden gelmektedir. bk. *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*, İstanbul, 1946, Cilt I.

(3) Camerlynck - Lyon Caen, a. g. e., S. 494

İş karşılığı ile ilgili kazaî içtihatlar

İŞ KARŞILIĞI OLARAK PRIM

Yargıtay kararı

«Prim, yıl içindeki çalışmanın bir karşılığıdır.

9. Kukuk D. E. 10580: K. 2, 3.1.1966»

G E R E K Ç E

Davanın konusu, haksız olarak alınan maaş ve primlerin geri verilmesi isteğine ilişkindir.

Mahkeme, iddianın hukuki gerçeğe uygunluğunu kabul ederek isteği hüküm altına almıştır.

Gerçekten maaşların geri alınması isteğine ilişkin hüküm, yasaya uygundur. Ancak primler, bir memurun yıl içindeki çalışmalarına karşılık olarak ödenen bir paradır. Bu paranın ödenmesindeki hukuki esas, memurun geçmişteki gayretlerini mükâfatlandırma düşüncesidir. Yasanın ve tüzüğün belli ettiği esaslar dışında ikramiye ve prim ödenmesini başka şartlara bağlamağa hukuken imkân yoktur. O halde; bu esaslara göre davalıya ödenen primlerin, görevden çekilmesi halinde geriye alınması söz konusu olamaz. Mahkemenin bu yönü gözönünde tutmaksızın primlerin geri alınmasına karar vermiş olması yasaya ve usule aykırıdır ve davalının temyiz itirazı bu bakımdan yerindedir.

YÜZDE USULÜ

«Yüzde onlardan toplanan paraların

kasaya girmemiş olması, işvereni sorumluluktan kurtaramaz.

Yarg. 9. HD., E, 7569: K. 7829
17.9.1965»

G E R E K Ç E

Davacı, % 10 lardan payına düşen paranın ödenmediğini ileri sürerek davalıdan alınmasını istemiştir. Davalı vekili önce davacının % 10 larla çalıştığını savunduğu halde, ondan sonraki oturumlarda aylık ücretle çalıştığını, % 10 lardan yararlanamayacağını ve esasen % 10 ların alınmadığını ve böyle bir paranın kasaya girmediğini savunmuştur. Davacının dinlettiği tanıkların sözlerinden ve iş müfettişince düzenlenen rapordaki yazılardan davalı işverenin gazinosunda % 10 ların alındığı anlaşılmaktadır. Garson ve benzeri İşçilerin Hizmet Karşılıkları hakkındaki Tüzük hükümlerine göre alınan % 10 larm işveren tarafından muhafaza edileceği, imza karşılığında veya bordrolarda paylarına düşen kısımların hak sahiplerine verileceği ve bu görevlerin yerine getirilmesinin mecburi olduğu yazılıdır. O halde, sadece % 10 lardan toplanan paraların kasaya girmemiş olması, işvereni sorumluluktan kurtaramaz. İşveren % 10 lardan davacıya ödenmesi gerekli paranın kısmen veya tamamen ödendiğini tüzükte belirtilen esaslara göre ispat ettiği takdirde ispat ettiği kısım oranında sorumluluktan kurtulabilir. Mahkemece anılan tüzük hükümleri ve toplanan deliller incelenecek varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmek gerekirken, ilâm da yazılı düşüncelerle bu kısım isteğin reddedilmiş olması usule ve yasaya aykırıdır.

Yürüyüşü takibeden iki gazetecinin kaleminden Çorumlu işçiler

Çorumlu işçilerin yaptıkları yürüyüşün iki etabını iki gazeteci adım adım izledi. Bu gazeteciler, Çorum'dan Ankara'ya olan yürüyüşü izleyen Sertaç Tözün ile Ankara'dan İstanbul'a olan yürüyüşü takibeden Mete Akyol'du. Bu iki değerli gazeteci işçilerle beraber yürüdüler, onlarla yemek yediler, oturdular, konuştular. Aşağıda Sertaç Tözün ve Mete Akyol'un Türk-İş dergisi için yazdıkları birer yazıyı sunuyoruz.

ÇORUM - ANKARA

Sertaç Tözün yazıyor

BİR süre önce Çorum Belediyesiyle 72 işçi adına Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası bir toplu sözleşme imzaladı. Bu sözleşme ile 12 temizlik işçisinin aylığına ortalama 100 lira zam yapılyordu. Böylece çoğu dört-beş çocuklu olan işçiler ekmeği ölçü ile yemekten kurtulacaklar, ya da kahvaltılarında çocuklarının önüne zeytinin yanında peynir de çıkarabileceklerdi. Ancak, Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirer, işçilerin kavruk çocuklarının boğazından zeytinin yanında peynirinde geçmesine razı olmamıştı.

Hâlâ orta çağ anlayışı taşıyan Belediye Başkanı henüz toplu sözleşme düzenine alışmamıştı. O, işçilerin her gün işten atılma korkusu içinde işverene köle olmalarını istiyordu.

İşçiler güçsüz kimselerdi. Üç gün işe gelmeseler, dördüncü gün aç kalacaklar ve işlerine döneceklerdi. Demirer, açlık korkusunun işçilere herşeyi yaptırabileceğini unutuyordu.

Çorum Belediye Başkanı, Çorum Belediye Meclisinden, Emekli Sandığına bağlı 250 lira aylıkla 72

kadro ihdas eden bir karar çıkarttı. Ve toplu sözleşme yapmış olan sendikali işçilere birer yazı yazarak bu kadrolara girmelerini istedi.

Memur olmayı reddeden temizlik işçilerinin işlerine Temmuz ayının başında son verildi ve bir anda da 72 aile aç ve perişan kaldı. İşlerine son verilen işçilerden bir kısmı para kazanamadıkları için utançtan evlerine gidemiyorlardı. Kimi parkta kimi sendika binasında yattı. Tam 27 gün böyle devam etti. Tam 27 gün Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirer 72 ailenin ne yiyip ne içtiğini düşünmedi. İşçilerden bazıları içleri kan ağlaya ağlaya çocuklarına simit sattırıyor, kimisi ise karısını el kapısına hizmetçi olarak gönderiyordu.

Genel-İş, 72 işçiyi memur yapan Çorum Belediye Meclisinin kararının iptali için Danıştay'a başvurdu. Ayrıca, Çorum Belediyesi aleyhine sebepsiz yere tek taraflı olarak sözleşmeyi feshettiği için tazminat davası açtı. Ancak yargı organlarının verecekleri karara kadar uzun bir süre beklemek gerekiyor. İlgilileri harekete geçirmek, toplumdaki baskı guruplarını harekete geçirmek için Çorum'dan Ankara'ya kadar sürecek olan bir sessiz yürüyüş düzenlendi. Çorum'la Ankara arası 260 kilometre. Yürüyüşe katılan işçilerin yaş ortalaması ise 43 idi. İşçilerden çoğunun üçten fazla çocuğu vardı ve yürüyüşe katılan 54 işçiden dördünün ayağı, birinin ise gözü sakatlı. Çorum Belediye Başkanı, Sendika ile yapılan sözleşme görüşmeleri sırasında gözü sakat işçiyi gazetecilere göstererek, «Bu adam 927 lira eder mi?» diye sormuştu.

YÜRÜYÜŞ BAŞLIYOR

260 kilometrelik yürüyüş bir öğleden sonra Çorum Belediyesi ile Sendika binasının önünde bulunan alandan başladı.

İşçiler pantolonlarını dizlerine kadar sıvamışlar, çoraplarını ayakkabılarını çıkarmışlardı. Kızgın güneşin altında, yanan asfaltın üzerinde yedi gün sürecektir 260 kilometrelik acı böylece başlamış oluyordu.

İşçilerin karıları şehrin dışına kadar yürüyüşü takip ettiler. Kiminin elinde bir-iki yaşındaki bir çocuk, kiminin kucağında bir kaç aylık bir bebek vardı. Çoğu ağlıyordu.

Şehrin dışına çıktıktan sonra kocalarını izleyen kadınları geri çevirmek güç oldu. Yürüyüşe katılan sendika yöneticileri kadınları geri çevirmek için bağırarak zorunda kaldılar.

Çoğu yaşlı olan işçiler ağır ağır kilometreleri yürümeğe başladılar. Şehirden ayrılan altı saat olmuştu. Yol kenarındaki kilometre levhasına bak-tım, 246 yı gösteriyordu. İşçiler ekmek parası için daha 246 kilometre yürüyeceklerdi.

Geceyi bir benzin istasyonunun bitişiğindeki alanda geçirmek istedik. İşçiler yere serdikleri hasırların üzerlerine uzandılar. Ben benzin istasyonunun yazıhanesinde bir sandalyenin üzerinde uyumağa çalışıyordum. Hiçbirimizin tahmin etmediği bir soğuk çıkmıştı. Soğukta yazıhanede oturmak bile güçtü. Kalkıp işçilerin yanına gittiğimde hiç birisinin uyumamış olduğunu gördüm. Soğuk, işçilerin uymalarına imkân vermiyordu. Soğukta üşümektense, yürüyerek ısınmak istedik ve tekrar yola koyulduk.

Saat gece yarısı 01'i çoktan geçmişti. O anda Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirer'i düşündüm. Sıcak yatağında çocuklarının yanbaşında uyuyordu. Altı saat yürüdüktan sonra üşümek için yurumek zorunda kalan 55 lik işçileri hiç düşünmüyordu.

Mola verildiğinde sabahın 5.30'u idi. İşçilerin gözleri otların üzerine yatar yatmaz kapamıyordu.

İkinci gün, üçüncü gün, dördüncü gün, beşinci gün, altıncı gün hep böyle geçti. Yaşlı insanlar, gecerin soğukunda, gündüzün sıcakında tam vadi gün yürüdüler. İşe yeniden alnabilmeleri umudu onları 260 kilometre yürüttü.

Yedinci günü Ankara'ya varıldı. Yapılan bir yürüyüşten sonra Anıt-Kabire çelenk kondu. İşçiler arasından seçilen 10 kişi görüşmek üzere Başkanlığa gittiler.

Ellerindeki pankartları Başbakanlık Özel Kalem Müdürüne bırakarak Başbakanlığı terk ettiler.

Bu arada Danıştay Sendika tarafından açılan iptal davasının ilk bölümünü sonuçlandırmış ve belediye meclisi kararının uygulanmasının durdurulmasına karar vermişti. İşçilerde yeni bir umud belirdi. Ama, bir gün sonra İşçileri Bakan tarafından Ankara'ya çağırılan Belediye Başkanı Danıştay'ın kararına uymıyacağını belirtti.

Böylece bütün Türkiye'de belediye hizmetlerinde çalışanların memur ya da işçi olarak kabul edilmeleri işverenin isteğine bağlı kalıyordu. Eğer işverenin kafa yapısı Anayasamızın sosyal yapısını kavrayacak seviyede ise orada belediye hizmetlerinde çalışanlar «işçi», değilse «memur» kabul edileceklerdi.

Artık yürüyüşün amacı 274-275 sayılı yasalar her an geçersiz hale getirebilme yolunu bulan zihniyeti protesto olmuştu. Ve işçiler bu amaçla bütün Türkiye'yi dolaşmaya kararlıydılar.

Kararlarını uygulamaya koyuldular.

ANKARA - İSTANBUL

Mete Akyol yazıyor

Yürümek birşey değil...
Yüzlerce, binlerce kilometre yol yürümek, gerçekten birşey değil...

Yeter ki hakkımızı alabilelim son adımımızda...

Bunun için yürüdü Çorum'lu işçiler Çorum'dan Ankara'ya kadar, Ankara'dan İstanbul'a kadar...

Ve yine bunun için yürüyecekler galiba, İstanbul'dan İzmir'e, oradan Antalya'ya, Iskenderun'a kadar.

Ta ki son adımlarında, haklarını bulabilsinler.

Çorum'lu 54 işçi, sadece kendileri için yürümediler.

Sadece 54 işçinin uğradığı haksızlığı protesto etmek için yürümedi 54 işçi.

Bir tutumdu, protesto edilen...

Bugün 54 işçiyi ezen, yarın belki de 154, belki de 1054 işçiyi ezecek bir tutumdu, lanetlenen...

Bir işverenin, işçiyi tahtakurusu sanıp ezmek isteyen tutumu, başka işverenlere örnek olmasın diye, «ezilmek istenenler» tarafından kamu oyuna duyuruluyordu.

Bir örnek olmak istiyorlardı «ezilmek istenenler» bütün işçi kardeşlerine, bir gün on-

lar da başkaları tarafından ezilmek istenmesinler, diye...

Niçin göz kırpmadı partililere 54 işçi?
Partili kişilerin avuçlayamadıkları işçiler, birer Lilliput ülkesi sakinleri olduklarını biliyorlardı, çünkü...

Tek tek kaptırmak istemediler kendilerini Gulliver'e, Lilliput ülkesinin parmak kadar sâkinleri...

Biliyorlardı çünkü, Gulliver'in elinde birer oyuncak olacaklarını, tek tek kaptırsalardı kendilerini...

Birşey daha biliyordu Lilliput'lular.

Hepsi elele verdikleri takdirde, hepsi omuz omuza verdikleri takdirde, Gulliver'in karşısında nasıl devleşeceklerini ve neler yapabileceklerini de biliyorlardı.

Sahi... Ne yapmıştı Lilliput'un parmak kadar insanları, aslında bir dev olmayan, fakat kendilerinin arasında bir dev gibi duran Gulliver'e?...

Bağlamışlardı bu sahte devin kollarını, bacaklarını ve...

Oklarını bir bir yağdırmışlardı üzerine...

Bunu da, hepsi bir araya gelerek, hepsi omuz omuza vererek başarabilmişlerdi.

İçlerinden bir tanesi bile Gulliver'e kaptırmadan kendini...

Barış, Ekmek, Özgürlük

Türk işçisi ve onu temsil eden yetkili liderler Toplu Sözleşme ve Grev hakkını aldıkları günün üçüncü yıl dönümüne rastlayan 24 Temmuz'da «Barış, Ekmek ve Özgürlük» için, sosyal adalet ilkelerine ve Atatürk ideallerine sadık kalmak suretiyle, hiç bir fedakârlıktan kaçınmaksızın demokratik bir düzen içinde mücadeleye devam edeceklerini tekrar ifade etmişlerdir. Böylesine olumlu ve mutlu bir hedefe yönelmiş olan Türk işçi hareketinin, gayesine ulaşılması için, toplum içi olaylara yön veren ve milletlerarası ilişkileri etkileyen genel akımlar, özellikle barış ile ekmek ve özgürlük arasındaki ilişkiler konusunda da değişik açılardan aydınlanmasına ve hızla kalkınarak Dünya milletlerine örnek olmuş bazı toplumlardaki gelişmenin sırrını öğrenmesine de ihtiyaç vardır.

Barışı koruma, ekmeğini sağlama ve özgürlük içinde yaşama bazı kanuni hakların kazanılması kadar, bu konular etrafında aydınlanmamız ve karşılıklı ilişkiler ile sistemler üzerinde bilinçlenmemiz ile mümkün olacaktır. Bu ilişkiler tanımlanmadan ve hedefe ulaşmak için takip edilecek yol tayin edilmeden girilecek uygulamaların, bir taraftan üretimin temelinde yatan emeği, öbür taraftan da onun tamamlayıcısı olan sermayeyi ve bu yolla işçi ve işvereni sarsacağını ve zedeleyeceğini tahmin ediyoruz. Esasen geri kalan ve geri kalmışlıktan bir türlü kurtulamayan ülkelerde en önemli tutucu etken bu yanlış anlayış olmuştur.

BARIŞ VE EKMEK :

İşçi hareketinin ilk hedefi olan barış ve barışı sağlama öncelikle insanları gereği gibi doyurmakla mümkün olabilmektedir. İnsanlar, sosyal gruplar ve hatta toplumlar arasındaki mücadelenin temelinde «Ekmek Kavgası» yatar.

Bir yönü ile sosyal ve bir yönü ile biyolojik bir yaratık olan insanın bütün kavgalarında yaşamasını devam ettirebilmesi için lüzumlu olan ekmeğin özlemi vardır. Bugün bile ekmek, uluslararası barışın devamında en etkili araç olarak hizmete sokulmuş ve yiyecek sıkıntısı çeken toplumların, yıkıcı ve savaşçı davranışları, üretkenliği artırmak suretiyle ileri bir üretim olanağına kavuşmuş olan tek ülkelere aktarılan yiyecek yardımları ile frenlenmiş bulunuyor. Medeniyet, yüzeyde be-

heli ölçülere göre ilerlemiş ve insanın davranışları şeklen değişmiş olmakla beraber, «biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar» anlamı en ileri toplumda bile hâfâ geçerlidir.

İnsanları doyurmadan barışı sağlama ve devam ettirme mümkün olamayacağı için, halen barış içinde yaşamının bütün avantajlarından faydalanmakta olan kalkınmış ülkeler, ekmeklerinden ayırdıkları bir miktar tahıl, buna muhtaç ülkelere aktarmak ve onlara daha çok üretmenin yollarını göstermek gibi uluslararası hizmetleri benimsemiş bulunuyorlar.

Uluslararası barışın devamlı ve sürekli bir hale getirilmesi için baş vurulan bu etkili çarenin toplum içi sosyal sınıflar arasında da denenmesi ve uygulanmasında faydalar vardır. Ekmek meselesi halledilmeyen bir toplumda, emek yetersiz ve sermaye hareketsiz kahr. Bu yazıda ve Türk işçi hareketinin amaçlarını belirten üç sözcükten ibaret kısa formülde kullanılan ekmek kelimesi şüphesiz en geniş anlamı taşımaktadır. Tek başına ve çok miktarda kullanılan ekmek, çalışanların tek yiyeceği haline geldiği zaman toplumun gücü düşer ve millî üretkenlikte kalmak için lüzumlu seviyenin altında kalmış bulunur. (1) Bundan dolayı işçi hareketi, Anayasamızın da benimsediği anlayışa uygun olarak, sosyal adalet ilkelerine dayalı ve insanca yaşama hedefine yönelmiş güçlü bir hareket haline gelmeli ve işçiye sadece ekmek değil, et, balık, süt, yumurta, sebze ve meyve de sağlayabilmelidir. Bu imkânların sağlandığı bir ortamda barışı korumak ve özgürlük içinde yaşamak çok daha kolay olacak ve ekmek, barışın korunmasında en etkili araç olarak kullanılabilir.

Savaşacak yerde barışmak, düşüşecek yerde sevmek için öncelikle doymak ve yaşamak için lüzumlu olan temel ihtiyaç maddelerini ihtiyaçlarımıza uyarlı bir şekilde karıştırmak durumunda bulunuyoruz. Bu sağlanmadıkça devamlı bir barıştan söz etmek ve bunun rahatlığını duymak kabil olmayacaktır.

BESİN VE BARUT :

Ortaçağ'a kadar savaşmak için ilkel silâhlar ile çatışmayı âdet edinen insan, bu dönemden sonra daha tahripkar bir aracı kullanmaya başlamıştı. Barutun icadı ve bir savaş aracı olarak kullanılması bir çağın kapanmasına

Yazan :

**Doç. Dr.
Osman N. Koçtürk**

ve yeni bir çağın açılmasına sebep olmuştur. Bugün ise, insanlık yeni bir savaş aracının hizmete sokulduğu yeni bir çağı yaşamakta, barutun yerini ekmek almış bulunmaktadır. Birinci Dünya savaşından sonra bir slogan haline gelmiş bulunan «Barışı korumak için silâhlanmak» anlayışı bugün yerini «Barışı korumak için yiyecek üretmek» sloganına bırakmış bulunuyor. Bütün ateşli silâhlar gibi, ekmek, barışı korumak için kullanılabileceği gibi, savaşı kazanmak ve düşmanı sindirmek için de kullanılabilir. Bu husus Amerikalı Senatör Wright Patman tarafından çok veciz bir şekilde ifade edilmiş bulunduğu için onun açıklamasını buraya aynen aktarıyoruz: (2)

— Besinler toplumların savaş ve çatışmalarında kullanılabilen en güçlü araçlardan biridir. Bu silâha sahip olma ve onu maharetle kullanma bakımından Birleşik Amerika bütün diğer gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların önünde yer almış olup, bu durumu daha uzun süre muhafaza edebilecektir. Amerika Birleşik Devletlerinden başka hiç bir toplum ihtiyacını aşan miktarda yiyecek üretme ve geniş stoklar yapma olanağına sahip olamamıştır.

Meselâ Rusya feza çalışmalarında üstün başarılar elde etmiş olmasına rağmen, yiyecek üretimi bakımından çok gerilerde kalmış bulunuyor. Bundan dolayı bizim tarımsal hızla değiştirilmeli ve geliştirilmelidir. Bu mümkün olduğu takdirde yiyecek maddelerini Dünyanın diğer bölgelerinde açlığın pençesine düşmüş toplumlara karşı başarı ile kullanabiliriz. Bu silâhın kullanılışı sırasında, diğer ateşli silâhların kullanılması halinde karşı karşıya gelmemiz muhtemel olmayan bir gelişme ile karşı karşıya kalabiliriz. Bu da nankörlük ve kadir bilmezlik olabilir. Fakat barışçı, cömert ve hürriyete düşkün olan Amerikan halkının gayesi ve asıl maksadı geç de olsa anlaşılacaktır. Bu mümkün olduğu zaman kullanılması mutad olan diğer öldürücü silâhlara duyulan ihtiyaç çok azalmış bulunacaktır.

Amerikalı senatör görüldüğü gibi, barışın korunması için ekmeğin bir araç gibi kullanılabileceğini güzel bir şekilde belirtmiştir. Bundan dolayıdır ki, bugün barış için kullanıldığı iddia edilen bu aracın, birgün de savaş için kullanılabileceğini hatırlamak durumundayız. Çünkü Tür-

kiyemiz yiyecek ithal eden ve tahıl ve yağ gibi, ana besin maddelerini uzaktan sağlayan bir ülke haline gelmiş bulunuyor.

Makine gücünün kaynağı olan petrol ile insan gücünün kaynağı olan ekmek ve tahıl başka ülkelerden sağlanıyorsa, ülkenin üretim gücü geniş çapta bu maddeleri sağlayan ülkenin ya da ülkelerin kontrolü altına girmiş demektir.

Bundan dolayı ekmeği başka toplumların elinde olan toplumlar, barışın sürdürülmesinde kendi inisiyatiflerine uygun bir şekilde hareket edebileceklerini zannetmemeli ve kendilerini rehavete kaptırmamalıdır.

Barışı korumanın ve özgürlük içinde yaşamının en iyi çaresi ekmeğini elinde bulundurmak ve bu temel ihtiyacı kendi kaynaklarından sağlama olanağına sahip olmaktır. Barış ve özgürlüğü amaç edinen Türk işçi hareketi bundan dolayı, Türk halkının ve Türk işçisinin ekmeğini kendi imkânlarımızla sağlama olanağını yaratma bakımından da çaba sarfetme durumundadır.

SON GELİŞMELER :

OECD genel sekreteri «Thorkil Kristensen» tarafından 1966 yılı çalışma raporunun takdimi dolayısıyla yapılan bir konuşmada, ileri Avrupa ülkelerinin bile belli başlı üç problemle karşı karşıya bulundukları açıklanmış bulunuyor. (3)

«Para, Ticaret ve Besin» kelimeleri ile özetlenen üç temel mesele geri kalmış toplumlar gibi, ileri toplumları da yeni bir yiyecek problemi ile meşgul olma durumuna getirmiştir.

Hindistanda hızla gelişen açlık ve bu ülkenin her yıl biraz daha artan yiyecek ihtiyacı, ileri ülkelerin beslenme olanağını da tehdidi altına almış ve Birleşik Amerikanın tahıl stokları tükenmeye başlamıştır. Amerikalı senatör Patman'ın söylediklerine aynen inanamak gerekirse, bu güçlü ülke barışı sürdürmek için bir araç gibi kullandığı yiyecek maddesini, artık uluslararası alanda gereği gibi kullanma olanağını yitirmekte ve açlar ile tokların mücadelesini ölemek güçleşmektedir. 500 milyona yaklaşan aç bir Hintli toplum yanında, gittikçe kabaran uzak ve orta doğu nüfusu, sermayenin biriktiği ülkelerin mutlu insanının da uykusunu kaçırarak bir heyulâ haline gelmiş bulunuyor. Doğumun kontrolü için çekilen nutuklar ile dağıtılan doğum kontrol haplarının da etkisiz kaldıklarını ve aç insanların daha çok ürediklerini gören ileri ülkeler, bir tümör gibi üreyen ve gelişen insan yumaklarını ampute etmek için yeni çareler düşünmeye başlamış bulunuyorlar. Atom bombası ile insancıl bir hedefe yönelmiş gibi gösterilen feza çalışmaları, gerçekte gün geçtikçe kıtlaşan yiyeceklerin paylaşılmasında ortaya çıkabilecek bir anlaşmazlığı zorla bastırma çareleridir. Böyle bir Dünyada, barışın ve özgürlüğün ekme meselesini arka plâna itekleyerek çözümlenebileceğini tahmin etmek ve bu gerçeği unutarak çalışmak temelinden yanlış bir davranış olacaktır.

- (1) Koçtürk Osman N., İşçinin Beslenmesi ve Milli Produktivite, Türk-İş yayınları Sayı 41, Ankara 1966
- (2) Natural Food and Farming, Vol. 13, No. 2, Temmuz 1966
- (3) OECD Observer, No. 22 Temmuz 1966

Avusturya'da işçi eğitimi

Yazan :

Karl Hummel

1945 yılında Avusturya devletinin yeniden kurulması na paralel olarak, memleket kalkınmasında önemli görevler yüklenen Avusturya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ÖGB) de yeni bir anlayışla kuruluyordu. ÖGB, geçmişteki bütün tecrübelerden faydalanarak bütün milli sendikaları, 16 işkolunda teşkilâtlandırmış ve bir tek Konfederasyon etrafında birleştirerek süratle gelişmiştir. Sendikal hayatta, teşkilâtlanmada ve kuvvetli sendikalar meydana getirmede eğitimin temel şart olduğunu kabul eden Konfederasyon, 1946 yılında, Eğitim Merkezini kurmuştur. Bu Merkez, 1934 den önceki İşçi Eğitimi Birliğinden değişik olarak, sendika üyelerini sadece sendikal eğitime tabi tutmaktadır. Eski birlik ise, sendikal eğitimi siyasi eğitimle bir arada yürütmekteydi.

Avusturya'da, Konfederasyon tarafından yürütülen işçi eğitimi, iki temel kısma ayrılmaktadır.

— Sendika yöneticileri, temsilcileri ve üyelerin eğitimi :

— Genç eğitim.

1945 yılından beri bu iki kısımda yürütülen eğitim faaliyetlerinde sendikacılık ilkeleri, tarihçesi sosyal ve iktisadi politika gibi konuların yanı sıra, toplumun karşılaştığı problemler de ele alınmakta ve sendikalar açısından etüd edilerek, hal yolları aranmaktadır.

ÖGB Eğitim Merkezi, Eğitim faaliyetlerinde, 16 üye milli sendikanın eğitim büroları ile işbirliği yapmaktadır. Kademeli bir eğitim metodunun kullanıldığı bu çalışmalarda süreleri bir iki hafta arasında değişen seminerler düzenlenmekte, temel seminerlere iştirak eden kursiyerler için, daha yüksek seviyede açılan seminerler ile bilgi ve tecrübeleri artırmaktadır.

Çeşitli kademelerdeki seminerlere katılan sendikacılar, ÖGB Eğitim Merkezine bağlı olarak çalışan 9 sendikacılık kolejinde açılan yüksek seviyedeki kurslarla eğitim görürler. Özellikle bu kolejlere, Avusturyada yürütülen işçi eğitiminin merkezinin teşkil etmektedirler.

Sendikacılık eğitiminde Avusturya'nın kendine has

Karl Hummel Kimdir ?

TÜRK-İŞ Sendikacılık Koleji II. Dönemine, OECD kanalları ile danışman olarak gelen Karl Hummel, Avusturya'nın tanınmış sendikal eğitimcilerindendir. 1948 senesinde Avusturya Yapı ve Ağaç İşçileri Sendikası Eğitim Merkezinde göreve başlayan Hummel, 1954 senesinde Avusturya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ÖGB) Eğitim Merkezine alınmıştır. Gayet geniş olan Eğitim Merkezinde Müdür Muavini olarak vazife gören Karl Hummel, daha ziyade Sendikacılık Kolejlerinin tedrisat ve idaresini deruhte etmektedir.

bir sistemi de sendikacılık okullarıdır. Halen 22 ayrı şehirde gece öğretimi yapan bu okulların süreleri üç senedir. Öğrenciler, haftada iki gece, üçer saat devam eden derslere katılmaktadırlar. Bu okulların idaresinde sendikalar da söz sahibidir.

Avusturyada en uzun süreli sendikacılık eğitimi yapan kuruluşlar, Sosyal İlimler Akademileridir. 10 ay süre ile devamlı öğretim yapan bu akademiler, eğitim sisteminin bir parçası sayılırlar. Sendikalar bu Akademilere, burslu öğrenciler göndererek, daha çok teknik elemanların eğitimini sağlamaktadırlar.

Devamlı olarak çalışmalar yapan bu eğitim kuruluşlarının yanı sıra, ÖGB Eğitim Merkezine bağlı olarak bir Film Merkezi, ile bir de Kitap Merkezi, işçilerin eğitimine yardımcı olmaktadır. Film merkezinde, çoğunluğu Avusturyada çevrilen 2.000'den fazla sendikal film bulunmaktadır. Kitap merkezi ise memleket içinde 800'den fazla işçi kütüphanesine yayın sağlamaktadır. İşçilerin kültür seviyelerini yükseltmek için Konfederasyon eğitim merkezinde bir de Tiyatro Servisi kurulmuştur. Bundan 25 yıl önce çalışmaya başlayan bu servis, o zamanlar özel teşebbüs olarak kurulan Halk Tiyatrosu'nun hisse senetlerinden % 50 sinden fazlasını satın almıştır. Bu şekilde de ÖGB tarafından idare edilen Tiyatro, işçilere tenzilatlı biletler sağlamaktadır.

Eğitim çalışmalarını, işçilerin dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme ile bir arada yürütmek ve ucuz tatil imkânı sağlamak üzere, ÖGB bir de Sosyal Turizm Kurumu kurmuştur. Bu Kurum kanalıyla, işçilere yurt içinde ÖGB'ye ait dinlenme evlerinde ayrıca dış ülkelerde de tatil imkânları sağlanmaktadır. Diğer taraftan Kurum, sene içinde % 13 faizli özel tatil pulları çıkarmaktadır. Bu pullar, tatil sezonunda, istasyonlarda ve seyahat acentalarında geçerli olmakta ve böylelikle işçiler tatil için para biriktirmektedirler.

Bütün bu eğitim tesislerinin faaliyetleri, her iki ayda bir yayınlanan bültenlerle sendika üyelerine duyurulmaktadır.

Haberler

Adana otobüsleri çalışmıyor

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (TÜMTİS) nın geçen ay içinde Adana'da başlattığı greve devam olunmaktadır. Resimde Adana Belediye Başkanının anlayışsız tutumu yüzünden hareketsiz kalan otobüsler ve grev gözcüleri.

SUÇLU İŞVERENLER AF KAPSAMINA ALINMADI

Geçtiğimiz ay içinde kanunlaşan af tasarısının Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında dört işçi milletvekili, Sendikalar Kanununun 19 ve 31 inci maddelerine göre suç işleyen işverenlerin af kapsamına alınmamasını teklif etmişler ve bu teklif kabul edilmiştir.

Ankara Milletvekili Hasan Türkay İstanbul Milletvekili Kaya Özdemiroğlu, İzmir Milletvekili Enver Turgut, İstanbul Milletvekili Mustafa Ertuğrul'un verdikleri teklif ve gerekçesi şöyledir:

«15/7/1963 tarihli 274 sayılı Sendikalar Kanununun 19 uncu maddesine aykırı hareketten dolayı, aynı kanunun 31/3 maddesi gereğince açılan davalara devam olunur. Ancak aynı kanunun 20 maddesinin c bendi hükmü uygulanır.

GEREKÇE

274 sayılı Sendikalar Kanununun 19 ve 31 nci maddelerine

göre bir işçinin sendikalaşma hürriyetine müdahale eden ve baskı yapan, saniyen sendika temsilcisi ve sendika yöneticisi olarak vazifelerini yapmalarından dolayı işverenler tarafından işlerine son verilen yüzlerce işçinin açtığı davalar Ceza Mahkemelerinde görülmektedir. Bu gibi işverenler af kanununun şümulüne girdiği takdirde, davalar ortadan kalkmış olacak ve mağdurların durumu mualakta kalacaktır.

Bu itibarla yukarıda zikredilen suçları işleyen işverenlerin af kanunun dışında bırakılmasını veya bırakılmadığı takdirde, dava konusu olan işçi ve sendika yöneticilerinin işlerine iade edilmesi hususunda af kanunu 9 uncu maddesine bir fıkra ilâve edilmesinin eşitlik prensiplerine uygun olacağı kanaatindeyiz.»

Geçen ayın 4 ünde Adana'da Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası'nın başlattığı grev, yurdumuzda toplu pazarlık düzenine uymada geri kalanların başında bazı Belediye Başkanlarının geldiğini gösterdi. Adana Belediyesi Otobüs İşletmesinde çalışan 65 işçi, Belediye'nin imzalanmış bulunan toplu sözleşmeyi ihlal etmesi üzerine greve gitmeğe mecbur kaldılar. Çorum'da olduğu gibi Adana'da da imzalar bir kenara atıldılar, «dediğim dedik» zihniyeti ön plana geçti ve sendikaların gösterdiği iyi niyet nasıl istismar edilebilirmiş, bunun acı bir örneği gözler önüne serildi...

Adana Belediyesi ile TÜMTİS arasındaki toplu iş sözleşmesi 25 Eylül 1965 tarihinde imzalanmıştı. Bu sözleşmenin 32 nci maddesine göre işveren Belediye ile Tümtis 1. Mart 1966 da yürürlüğe girmek üzere bir «Teşvik Primi Yönetmeliği» hazırlayacaklardı. Taraflar bunun böyle yapılacağını, imzalarıyla da teyid etmişlerdi. İşverenin toplu sözleşmeyle kabul etmiş olduğu bu hükmü uygulamaya yanaşmaması, greve sebep oldu. Adanalı şoför ve temizleyiciler, dergimizin baskıya verildiği şu anda hâlâ grevedirler.

9 Ağustos günü Adana Belediye Başkanı Ali Sepici şu bildiriyle, toplu sözleşme nasıl ihlal edilebilirmiş, açıklıyordu:

«...bugünkü gelir ve giderleri ile iki yıl sonra kapısına kilit takılması muhtemel bir işletmede bir ücret artışı gidisin ne dereceye kadar akla yakın olduğunu hemşehrilerimizin takdirine arz ederim.. İşletmenin devamlılığını sağlamak maksadıyla Belediye, otobüs borçlarını, bakım ve tamir masraflarını üzerine almıştır. Bunun mali portresi 9 milyon 900 bin liradır. İş ve işçi ahengini temin etmek ve işçiye bir takım haklar tanıyarak

işin devamlılığını sağlamak başlıca gayemizdir..»

Buna karşılık Sendika şu istekte bulundu:

«...geriye doğru üç yıllık bilanço yapalım, aylık gelirlere bakarak ortalamasını bulalım. Bulunacak meblağın üstüne önümüzdeki aylar içinde çıkıldığı takdirde, hazırlanacak prim tevzi yönetmeliğine göre, bu fazlalığın yüzde 40'ı işçiye prim olarak dağıtılsın.»

Hemen herkesin, «işte bu teklife bir diyecek çıkmamak gerekir, işçi kazançtan ver demiyor, kazandırıyorum, primini alayım diyor» dediği bu istek karşısında Ali Sepici şu nu ileri sürdü:

«Bunu yapalım, yapalım ama yıl sonunda!»

Oysa maksat tamamen başka idi. Yıl sonunda Adana'nın şöhretli Belediye Başkanı, «kapısına kilit takılması muhtemel işletmesinin yeni yatırımlara ihtiyacı olduğunu» ileri sürerek, işçinin hakkını vermemekte direnecekti. Tümün yetkilileri bu teklif için sadece «güllünç» demekle yetindiler.

Adana'da grev hâlâ yüzde yüz bir dayanışmayla devam etmektedir. İşçi, haklarını alıncaya kadar grev ve devamda kararlıdır. Bu grev dolayısıyla Belediye Başkanı Ali Sepici'nin de öğreneceği bazı şeyler vardır. 24 Temmuz 1963 ten bu yana işçilere; işverenler, Sayın Sepici'nin iddiasının aksine «**bazı haklar tanımamaktadır...**» İşçi iradesiyle hareket ederek, işverenle yüzde yüz eşit kanuni dayanaklar altında çalışma şartlarını, ücretini, hak ve menfaatlerini tesbit etmektedir. Diğer bir deyişle taraflar, adına «**Toplu Pazarlık**» denen bir müessese vasıtasıyla bunu ortaklaşa olarak; «**arttırma, eksiltme kanunu hükümlerine başvurulmaksızın**» kararlaştırmaktadırlar. Bu görüşmeler sonunda adına «**Toplu Sözleşme**» denen ve üzerinde taşıdığı imzalar bakımından bir söz belgesi, bir şeref belgesi olarak adlandırılabilen bir akit

yapılmaktadır ki, işveren buna uymazsa işçi grev yapar. Bu hakkı da işçiye Türkiye Cumhuriyeti Anayasası tanımaktadır...

Türk—İş Adana grevini desteklemektedir.

TARIM-İŞ BASIN TOPLANTISI YAPTI

Türkiye Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası (TARIM-İŞ) Başkanı Kamil Yıldırım geçen ay içinde yaptığı basın toplantısında, tarım işkolunda çalışan işçilerin durumunu hakkında bilgi vermiş, Türk basınına bu konuya eğilmeye davet etmiştir.

Sözlerine, «...bugün yurdumuzda çalışanların yüzde 78 ini tarım işçileri teşkil etmektedir. Emekleriyle geçinenlerin büyük çoğunluğu, ne acıdır ki, ağa ve işverenlerin elinde oyuncaktır. Bu toplantıyı düzenlerken değerli basınının, zor şartlar altında çalışan ve her türlü iş güvenliğinden yoksun olan tarım

işçilerinin şartlarının düzeltilmesinde yardımcı olmak isteyeceklerini düşündük» diyerek başlayan Tarım-İş Başkanı, tarım işkolunda işçilerin yıllardır kanuni dayanaklardan yoksun bir şekilde çalıştırıldıklarını, Güney bölgesinde işçi ücretlerinin 4-5-6 lira civarında olduğunu belirtmiş, şunları söylemiştir:

«Sosyal Sigortalar Kanunu, Tarım işkolunda olup da devlet sektöründe çalışan işçiler arasında sınıf farkına sebebiyet vermektedir. 250 kişinin çalıştığı bir işyerinde işçilerin 30-40'ı mezkûr kanunun kapsamına alınmakta, geriye kalanlar kaderleriyle başbaşa bırakılmaktadır. Bu kanuna tâbi olan işçiler hastalandığı zaman doktor bulamamaktadır. Daha önce işverenler tarafından verilmekte olan ilâç veya ilâç bedelleri de şimdi kaldırılmıştır. Eğer, Kanun tatbikata konurken Tarım işçileri nazara alınsaydı, bugün bu durum meydana gelmez, dertlerimizin hiç değilse yüzde 20 si halledilmiş olurdu.»

Kamil Yıldırım sözlerini şöyle bitirmiştir:

«...bütün temennimiz Tarım İş Kanununun bir an önce gerçekleşmesidir. Milyonlarca perişan işçi en zor çalışma şartları içinde bu kanunu beklemekte, insanca yaşamının özlemini çekmektedir.»

Türk-İş'in yeni yayınları

Türk—İş her ay yayınlanan «TÜRK-İŞ» Dergisinin dışında geçen aydan itibaren İngilizce Bültenlerine yeni bir şekil vermiştir. Bülten, iyi bir kâğıda renkli ve resimli olarak basılmaktadır. Uluslararası sendikacılık alanında hemen her kardeş işçi kuruluşuna gönderilen bülten büyük bir ilgi ile karşılanmıştır.

Öte yandan 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakları Hakkında Kanunun uygulanma şeklini gösteren

tüzüğün çıkması üzerine Türk — İş bunu bir kitap haline getirerek, teşkilâta göndermiştir.

Ayrıca 1964 yılında 36 yayın numarası ile yayınlanan «Türk — İş'e Üye Kuruluşlar Listesi» nin yeniden düzenlenmesi için girişilen araştırma tamamlanmıştır. Konfederasyon üyesi milli sendika ve federasyonların son durumunu ve bu kuruluşlar hakkında çeşitli bilgileri aksettirecek olan bu araştırma yakında bir kitap halinde teşkilâtın istifadesine sunulacaktır.

PROFESÖR TARIMAN PROTESTO EDİLDİ

Adana Ticaret Borsası'nın düzenlediği pamuk seminerinde bir konuşma yaparak, işçi ücretlerindeki artışın pamuk ihracatını tehdit ettiğini iddia eden Türkiye Bilimsel Araştırma Enstitüsü üyelerinden Profesör Celâl Tarıman'ı Adana ve diğer illerdeki sendikalar Türk-İş Dördüncü Bölge Temsilciliği aracılığıyla protesto etmişlerdir. Celâl Tarıman'ın konuşmasını yaptığı gün Türk-İş Dördüncü Bölge Temsilciliği tarafından yayımlanan bildiride özetle şöyle denilmektedir.

«...pamuğumuzun maliyetinin yükselmesini, işçinin günde 8 lira almasında gören Profesör Tarıman, pamuk ihracatının daha iyi şartlarla yapılabilmesi için işçi ücretlerinin düşürülmesini ve otomasyonun gidilmesini sağlık vermiştir. İşçinin ücretini düşürmek şöyle dursun Çukurova'nın hemen herkeze bilinen yaz güneşi altında günde en az 14 saat çalıştırılan işçiye ödenen liradaki insaf ölçüsünü kamuoyunun yargısına teslim ediyoruz. Sırf mahiyet düşük olsun ve ihracat imkânı bulunsun diye günde 8 liraya çalışmaya zorlanan işçi, ihraç edilen ürünün nesinden yararlana-caktır? İhraç edilen ürün karşılığını pay eden mutlu azınlığın işçi sırtından sağladığı geçim oranını daha da arttırmaya çalışan profesör kim den vanadır! Bir takım hilelerle dış piyasadaki kişiliğimizi yitiren ihracatçılar ve onların aracıları, en kaliteli mallarımızı bile dış piyasalardan silmiş bulunmaktadırlar. Piyasada at oynatan ihracatçılara daha şahsiyetli olmaları için ~~şart~~ vermesi gerektiği halde işçinin yaşamasını daha da zorlaştırarak çözümlenmeye çalışan profesöre bir sorumuz var: Siz Çukurova'nın güneşi altında ve günde 14 saat değil, masanızın başında ve günde sadece 8 saat çalışarak ayda 240 lira ile ne kadar dayanabilirsiniz »

TÜRK-İŞ EYLÜL 1966

Toplu Sözleşmeler

TEKSİF SÜMERBANK İLE SÖZLEŞME YAPTI

Türkiye Tekstil, Orme ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası (TEKSİF) ile Sümerbank arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri geçen ay içinde taraflar arasında imzalanan sözleşmeyle sona ermiştir. 29 bin Teksif üyesinin hak ve menfaatlerini teminat altına alan yeni sözleşmeyle işçilerin saat ücretlerinde birinci yıl için 30 ikinci yıl için 15 kuruş zam elde edilmiştir. Sözleşmenin imzalanmasından sonra bir demec vererek Teksif Başkanı Şevket Yılmaz özetle şunları söylemiştir:

«...Sümerbank'la yapılan birinci dönem toplu iş sözleşmesinin uygulanmasındaki aksatılıkları ortadan kaldırmak, arkadaşlarımızın geçimlerini kısmen

de o'sa kolaylaştırmak için sarfettiğimiz gayrette, bütün gücümüzü Sümerbank'da çalışan 29 bin arkadaşımızın ve 80 bin üyeli dev Teksif camiasının dayanışmasından aldık... İkinci dönem toplu iş sözleşmesi Sümerbank'a 96 milyon 50 bin lira tutarında bir külfet yüklemiştir. Toplu sözleşme düzeyinde alınan zamları verimli çalışmalarımızla işverene iade etmediğimiz takdirde, gelecek sözleşmelerin zayıf sonuçlar vereceğini şimdiden kabul etmek gerekir. Verimli bir çalışma içine girmeliyiz.»

Öte yandan Teksif, Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası aracılığıyla, Mensucat Santral T.A.Ş. Müessesesinde çalışan işçiler adına ikinci devre toplu iş sözleşmesini 14 Ağustos günü imzalamıştır. İki yıl süreli olan toplu sözleşmeye göre her işçi günde 240 kuruş zam alacaktır. Bir yıl sonra aynı tarihten itibaren ücretlere 72 kuruş daha zam yapılacaktır. Sözleşme 2700 işçiyi kapsamına almaktadır.

TEKSİF'İN SÖZLEŞMELERİ DEVAM EDİYOR

Teksif'in diğer işyerleri ile yap

Türk-İş Eğitim merkezi çalışmaları

Türk-İş Eğitim Merkezinin 1966-67 yılı ikinci devre eğitim programının ana hatları belirlenmiştir. İkinci devrede Türk-İş eğitim uzmanları işyerlerinde sendika üyelerinin yetiştirilmesini hedef alan bir program uygulayacaklardır. Eğitim programının süresi, her işyeri için 3 gün olacak ve konferansçılar günde 1 saat ders vereceklerdir. Program şu konuları kapsamaktadır:

- Türk sendikacılığının tarihçesi ve Türk-İş
- Toplu pazarlık ve grev
- Üyelik vecibeleri

— Sosyal sigortalar

Konferanslar; film, broşür, kitap ve diğer göze ve kulağa hitap eden eğitim araçları ile desteklenecek, eğitim çalışmasına katılan üyelere, kurs sonunda, birer sertifika verilecektir. Bundan böyle mahalli seminerlere katılabilmek için «işyeri eğitim çalışmasına katılmış olma» şartı aranacaktır.

10 Ekim tarihinden itibaren başlayacak olan ikinci devre eğitim çalışmaları şu illerimizde yapılacaktır:

Adapazarı, Eskişehir, İzmir, Adana, Samsun, Sivas, Diyarbakır.

makta olduğu toplu sözleşme görüşmelerine de devam olunmaktadır. Halen Teksif'in sözleşme görüşmelerini yürüttüğü işyerleri şunlardır:

Atlantik Kollektif Şirketi, Net Modern Sistem Elbise Temizleme Fabrikası, Ender Çamaşır Yıkama Fabrikası, 58 çırçır işyeri adına Güney Bölgesi Pamuk ve Müstekatı İşverenler Sendikası.

HARB-İŞ JANDARMA KUMANDANLIĞI İLE SÖZLEŞME YAPTI

Harb-İş Federasyonu ile Jandarma Genel Kumandanlığı arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri geçen ay içinde sonuçlanmış ve taraflar arasında toplu sözleşme yapılmıştır. Yeni sözleşmeyle Jandarma Genel Kumandanlığı işyerlerinde çalışan 1000 kadar işçiye ücret zammı, sosyal hak ve menfaatler sağlanmıştır. Buna göre bu işyerlerinde çalışan işçilerin saat ücretlerine birinci yıl için 30, ikinci yıl için 25 kuruş zam sağlanmıştır. Ayrıca 5 kuruş da yemek zammı elde edilmiştir.

Öte yandan Harb-İş Federasyonu ve Milli Savunma ile ilgili askeri işyerleri (İşkolları Yönetmeliği 36 ncı işkolu) arasındaki toplu sözleşme görüşmelerine işverenin Federasyonun çağrısı kabule yanaşmaması sebebiyle başlamıştır.

GENEL-İŞ İSTANBUL BELEDİYESİ İLE SÖZLEŞME YAPTI

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası ile İstanbul Belediyesi arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri geçen ay içinde imzalanan sözleşmeyle sona ermiştir. 7341 Genel-İş üyesinin hak ve menfaatlerini teminat altına alan iki yıl süreli toplu sözleşmeyle işçilere ortalama 9 lira zam sağlanmış, işe alma tensikat hükümleri sağlam esaslarla bağlanmıştır.

EGE TÜM GIDA İŞİN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Ege Tüm Gıda İş Sendikası'nın

İzmir bölgesindeki çeşitli işyerleri ile yapmakta olduğu toplu sözleşmelere devam olmaktadır. Son olarak Denizli Un Fabrikaları Kollektif Şirketi ile imzalanan toplu sözleşmeyle Gıda-İş üyelerine sağlanan hak ve menfaatler şunlardır:

— İşçi ücretlerine seyyanen 350 kuruş zam

— Evlenme yardımı 500; doğum yardımı 300; ölüm yardımı 350; yıllık ikramiye 100 lira.

— Günde 1.5 kilogram un.

Öte yandan Ege Tüm Gıda İş Sendikası ile Akiş Un Fabrikası ve Dinar'da kurulu Kardeşler Un Fabrikası arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri de sonuçlanmış, toplu sözleşme imzalanmıştır.

PETROL-İŞ «SHELL» İLE TOPLU SÖZLEŞME YAPTI

Petrol-İş Sendikası ile «Shell» Petrol Şirketi arasında devam eden toplu sözleşme görüşmeleri 11.8.1966 tarihinde yapılan bir toplu iş sözleşmesiyle sona ermiştir. Yeni sözleşme «Shell» Şirketi'nin Türkiye'deki işyerlerinin tümünü kapsamaktadır. Üç yıl süreli sözleşmeyle Petrol-İş üyelerine sağlanan hak ve menfaatlerin bazıları şunlardır:

— Toplu sözleşmenin uygulanmasından doğan iş anlaşmazlıklarının çözümlenmesi için işçi-işveren temsilcilerinden meydana gelen bir «İhtilafları Hal Komitesi» kurulmuştur.

— Beş yıldan fazla kıdemi olanlara 10 haftalık ihbar örneği tanınmış, iş arama izni günde iki saatten 4'e çıkarılmıştır.

— Şirkette 15 yıllık hizmeti olan bir işçi hiçbir sebep göstermeksizin işten ayrılabilir ve kendisine her bir hizmet yılı için 15 günlük tazminat ödenecektir.

— Sendikali işçilerin asgari ücretleri 19.46 TL. olarak tes-

bit edilmiştir.

— Kadın işçiler doğumdan önce 6 ve doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 hafta süreyle izin alabilecekler, evlenen işçilere 4; ana, baba, kardeş, çocuk, karı veya kocası ölen işçilere 3; doğal felâkete uğrayanlara 3-5 gün ücretli izin verilecektir.

Öte yandan Petrol-İş ile N.V. Turkse Shell şirketi arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri de sonuçlanmıştır. Üç yıl süreli yeni sözleşme ile Petrol-İş üyelerine yeni hak ve menfaatler sağlanmıştır.

DYF-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞME ÇALIŞMALARI

Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu ile Devlet Demiryolları İşletmesi arasındaki toplu sözleşme görüşmelerine 22 Ağustos günü başlanılmıştır. Taraflar ikinci dönem toplu sözleşme görüşmeleri için ilk defa olarak 11 Ağustos 1966 tarihinde karşı karşıya gelmişler ve görüşme günlerini tesbit etmişlerdir. Toplu pazarlık görüşmeleri hakkında DYF—İş Başkanı Şerafettin Akova şunları söylemiştir:

«Toplu sözleşme görüşmelerinin ikinci devresinde birinci devrede edinilen tecrübelerden istifade edeceğimiz ve 40 bin üyemize daha iyi imkânlar elde etmeğe çalışacağımız muhakkaktır. Birinci sözleşmenin aksayan hükümlerinin ıslahı yoluna da gideceğimiz tabiidir. DYF-İŞ, çalışan insanların hak ve hukuk ilişkileri ile menfaatlerini engelleyici, her türlü insan ve zihniyetle mücadele etmeyi prensip kabul etmiştir. İkinci devre toplu sözleşmelerinde iyi niyet, karşılıklı saygı ve anlayış önemli bir rol oynayacaktır.»

Toplu sözleşme görüşmelerine katılan DYF—İŞ müzakere komitesi şu üyelerden kuruludur: Şerafettin Akova, Ahmet Çatakçınlar, Necmi Ertez, Salih Selek, Adnan

Başaran, Ömer Sönmez, A. Kadir Özdenvar, Cevat Bilgisi, Cemalettin Yener, Sakıp Bulutlu.

SİVİL HAVACILIK SENDİKASI'NIN SÖZLEŞMESİ

Türkiye Sivil Havacılık Sendikası ile Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı arasında bir süredir yapılmakta olan toplu sözleşme görüşmeleri geçen ay içinde sonuçlanmış ve taraflar iki yıl süreli bir toplu sözleşme yapmışlardır. Yeni sözleşme ile Türk Hava Yollarında çalışan işçilere sağlanan hak ve menfaatlerin bazıları şunlardır:

ÇALIŞMA SAATLERİ

Türk Hava Yolları işyerlerinde çalışma süresi günde 8, haftada 48 saat olarak tesbit edilmiş, Teknik Müdürlükte vardiya usulü ile çalışanlar için günde 8 haftada 45 saat olarak uygulanması karara bağlanmıştır.

HASTALIK İZİNLERİ

Yeni sözleşme ile işçilere «Şahsi hastalıklar veya iş kazası dışındaki kazalar dolayısıyla bir takvim yılı içinde tem'an 60 günlük ücretli hastalık izni» verilecektir. Kanseri, verem gibi belirli ve uzun süreli hastalıklara yakalananlar ise 12 ay ücretli izinden istifade edeceklerdir.

SOSYAL YARDIMLAR

Sivil Havacılık Sendikası'nın Türk Hava Yolları ile imzaladığı sözleşmede yemek bedelleri THY lokantası olup olmamasına göre değişerek, çeşitli işyerlerinde 200; 250; 230 kuruş olarak tesbit edilmiştir.

Yeni sözleşmeyle ayrıca ölüm, iş kazası, uçuş yıpranma tazminatları, çeşitli sağlık yardımları, ve giyim eşyası yardımları sağlanmış, Yeşilköy işyerlerinde çalışanlara tıbbi pasosu verilmesi karara bağlanmıştır.

Öte yandan sözleşme ile ücret ödenmesi sağlam esaslara bağlanmış, işçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti konularında yeni hükümler getirilmiştir. Toplu sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların halledilmesi için «Uyuşmazlıkları Çözüm Komitesi» kurulmuştur.

METAL-İŞ YÖNETİM KURULU TOPLANDI

Metal-İş Federasyonu Yönetim Kurulu geçen ay içinde Karadeniz Ereğlisi'nde toplanmıştır. Federasyon Başkanı Kaya Özdemir oğlu'nun yönettiği toplantıda Federasyonun ve Federasyona bağlı sendikaların teşkilatlanma, eğitim ve toplu sözleşme çalışmaları görüşülmüş, iki gün süren toplantı sonunda bir bildiri yayımlanmıştır. Metal-İş Federasyonu Yönetim Kurulu bildirisinde Çorum işçilerinin durumu hakkında özetle şöyle denilmektedir:

«...Çorum Belediye Başkanının haksız, yersiz ve kanunsuz tutumu ile işlerinden edilen ve bu maksatla yürüyüş yapan Genel-İş Sendikası mensuplarının işlerine iade için Başbakan, Çalışma Bakanı ve İşçileri Bakanı nezdinde teşebbüs geçilmesi kararlaştırılmış ve ayrıca Çorum Belediye Başkanına bir telgraf çekilerek davranışının takbih edilmesi, Genel-İş Sendikası Başkanlığına da işçi yürüyüşünün Federasyonca destekleneceğinin duyurulmasına karar verilmiştir.»

Yönetim Kurulu bildirisi şu sözlerle sona ermektedir:

«...Metal-İş Federasyonu hür sen-

dikacılık adına aşırı akımlarla mücadeleye bütün gücü ile devam edecek ve Büyük Atatürk'ün yolundaki bütün milliyetçi kuruluşları, ulusu ve yurdu tehdit eden tehlikelerde işbirliğine çağıracaktır.»

BASIN-İŞ YÖNETİM KURULU TOPLANTISI

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası (BASIN-İŞ) Genel Yönetim Kurulu 13 - 14 Ağustos günlerinde Ankara'da toplanmıştır.

Toplantıda sendikanın genel tutumu ile işçi sorunları tartışılmış, Anadolu'da teşkilatlanma çalışmalarına hız verilmesi kararlaştırılmıştır.

Öte yandan toplu sözleşme çalışmalarına devam eden Basın-İş Ankara Şubesi, Güneş Matbaacılık T. A. Ş. ve Karayolları Genel Müdürlüğü Basımevi ile sözleşme imzalanmıştır.

1966 yılı içinde, Basın İş'in yaptığı ikinci dönem toplu iş sözleşmelerinden, şu ana kadar 2000 kadar tiye yararlanmıştır. Basın-İş Ankara da ve diğer bazı illerimizde toplu sözleşme görüşmelerine devam etmektedir.

YOL İŞ FEDERASYONU BAŞKANI YURT GEZİSİNE ÇIKTI

İkinci dönem toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra, geçen ay içinde bir yurt gezisine çıkan Yol-İş Federasyonu Başkanı Halit Mısırhoğlu 13 ilimizi ve bu illerdeki Karayolları Bölge Müdürlüklerine bağlı işyerlerini ziyaret etmiştir. Federasyon Başkanı Mersin, Adana, Kayseri, Yozgat, Kırşehir, Maraş, Gaziantep, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Kars ve Sivas'ta yaptığı tetkiklerde, işçilerin dert ve dileklerini tesbit etmiş, yeni toplu sözleşme hakkında bilgi vermiştir. Mısırhoğlu önümüzdeki ay içinde Kuzey, Batı ve Güney illerimize giderek incelemelerine devam edecektir.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından yapılan tahminlere göre 2000 yılında dünya nüfusu 6 milyar bulacaktır. Bugün 1 milyar insan açtır. Her yıl 500 milyon insan kötü beslenme sonucu hastalıktan kırılmakta, her gün kötü beslenmeden dolayı 10.000 kişi ölmektedir. İnsanoğlu bundan 30-40 yıl sonra çok daha vahim bir duruma düşecektir. Uluslararası Hür Sendikacılık âlemi bu sorunların hallini her şeyden önce silâhlanma harcamalarının durdurulmasında aramakta. «sosyal adalet» içinde «barış, ekmek, hürriyet» nizamının kurulması şartının silâh yapımı için harcaman 140 milyar doların verimli sahalara yöneütülmesine bağlı olduğunu savunmaktadır.

SİLÂHSIZLANMA

Hiroşima ve Nagasaki üzerinde ilk - ve şimülilik tek - atom bombalarının patlatılışı, geçen ay yirmibirinci yılını doldururken, 17 üyeli silâhsızlanma konferansı da olduğu yerde saymaktaydı. Japonya'nın geçirdiği ve izlerini silmekte hâlâ güçlük çektiği korkunç tecrübeden insanoğlunun gereken dersi almamış olması, geride bıraktığımız yirmi bir yıllık gaflet devrinin hikâyesiyle sabittir. Cenevre konferansının seyri ise, bu gaflet devrinin henüz sona ermemiş olduğunu ve nükleer silâhların korkunç bir bulaıcı hastalık gibi yayılmaya devam edeceğini göstermektedir.

Uluslararası Hür Sendikacılık âleminin 1949 yılından bu yana yaptığı uyarılar da sonucu değiştirmemiş,

Atom taşıyacak bir uçak yerine neler yapılabilir

Bir tek bombardıman uçağına sarfedilen para ile, 250.000 öğretmenin yıllık maaşları ödenebilir. Herbirinde 1000 öğrenci okuyacak 30 teknik fakülte kurulabilir. 75 yataklı ve tam teçhizatlı 100 hastahane yapılabilir. 50:000 traktör veya 15.000 biçerdöğeri imal edilebilir. Bu rakamlar, insanlığın, tam bir silâhsızlanma gerçekleştiği takdirde, sahip olacağı imkânlar hakkında bir fikir verecektir.

yirmi bir yıl önce, atom bombasına sahip tek ülke Birleşik Amerika iken, bugün Rusya, İngiltere, Fransa ve nihayet 1964'ten beri Çin de birer nükleer kuvvet haline gelmiştir.

YILDA 140 MİLYAR DOLAR

Birleşmiş Milletler Teşkilâtınca yapılan araştırmalar dünyada her yıl askeri masraf olarak 140 milyar dolar harcanıldığını ortaya koymaktadır. Bu, insanlığın imhası için her saat 14 milyon doların silâh yapımına yatırılması demektir. Bu para dünyadaki tüm üretim ve emek kuvvetinin yüzde 9'una eşittir. Az gelişmiş ülkelerin gelirlerinin 2/3'si dahi bu sarfiyat oranında değildir.

Bugün dünyada beheri 20 megatonluk 16 bin nükleer bomba olduğu bilinmektedir. 20 megatonluk bir tek bombanın yapacağı hasar, son dünya harbinde kullanılan bombardıman uçaklarının bir tanesinin 14 yıl müddetle her gün arka arkaya yapacağı bombardıman sonucunda hasıl olacak hasara bedeldir. 20 megatonluk bir tek bombanın irfilâki, doğacak olan 550 bin çocuğı sakatlayacak, yahut ölümlerine sebep olabilecek radyo-aktif madde taşımaktadır. Bir atom savaşında, mevcut bombalardan yüzde 10 u kullanılacak olsa, harbin ilk iki ayında, Avrupa, Amerika ve Rusya'da 720 milyon insan ölecektir. Bu kıtalarda yaşayan toplam nüfus ise ancak 800 milyondur.

Silâhsızlanma konusunda ise, 1963 yılında Moskova'da yapılan kısmi deneme yasağı andlaşmasından bu yana kayda değer bir gelişme sağlanamamıştır.

SİLÂHSIZLANMA ÇALIŞMALARI

Onyedü üyeli silâhsızlanma konferansı beşinci yaz dönemini doldurmak üzeredir. Bir bakıma, böylesine uzun ömürlü bir konferansın varlığı, insanoğlunun silâhsızlan-

ma diye adlandırdığımız hayatî sorununun delilini teşkil eder. Fakat beşinci yaz dönemi sona ererken, konferansın silâhsızlanma konusundaki en acil iki sorunun çözümü yolunda hâlâ en ufak bir adım atamamış oluşu, insanlığın, nükleer çağın gerektirdiği saura henüz varamamış olduğunu da göstermektedir. Bu iki sorundan biri, her türlü nükleer denemeyi yasaklayan bir andlaşmaya varılması, ikincisi ise, nükleer silâhların yayılmasını önleyici bir formülün bulunmasıdır. Henüz ne birincisini, ne de ikincisini başarabilmiş olan konferans, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun önümüzdeki ay başlayacak yeni dönemine bir defa daha bog elle gitmiş olacaktır.

Bununla beraber, bu nükleer çağın misli görülmemiş tehlikeleri karşısında en ufak, en basit gelişmelerde dahi ümit bulabilen iyimserler, konferansın son döneminde atılan bazı küçük adımların pek te küçümsememesi gerektiği kanısındadırlar. Nükleer silâhların yayılmasını önlemek konusundaki görüşmeler sırasında, Ruslar ilk defa olarak, halen nükleer silâhlara sahip olmayan ülkelerde bir teftiş sisteminin uygulanmasını kabule hazır olduklarını ima etmişlerdir. Böyle bir sistemin kurulması halinde, demirperdenin her iki yanındaki ülkeler sıkı ve devamlı bir kontrole tabi tutulabileceklerdir. Aynı konuda, Birleşik Amerika'na ileri sürdüğü bazı önemli tekliflerin kabul edilmesiyle de, bugün sadece barışçı maksatlarla atomik tesislere sahip bulunan bazı ülkelerin bunları askeri maksatlara yöneltmeleri önlenebilecektir. Birleşik Amerikanın teklifi, bu türlü ülkelerdeki atomik tesislerin Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'na kontrolüne tabi tutulmasını öngörmektedir.

DENEMELER YASAKLANMALIDIR

1963 tarihli Moskova Andlaşmasının olsun, şu ana kadar silâhsızlanma konferansında ileri sürülen tekliflerin olsun en zayıf yanı, tarafların yeraltı denemelerini de kapsayan bir yasaklama formülünü bulmaktan hâlâ uzak olmalarıdır. 1963 tarihli andlaşma, bir yandan sadece atmosferdeki denemeleri yasaklamış olması, diğer yandan da Fransa ve Çin tarafından kabul edilmiş olmaması sebebiyle bir huzur kaynağı teşkil edememiştir. Silâhsızlanma konferansının en önemli problemi, deneme yasağının pratik bir değer ifade edebilmesi için gerekli tedbirleri almak, diğer bir deyişle, yer altı denemelerinin gizlice yapıldığını yapılmadığını tesbit edecek bir kontrol sistemi üzerinde andlaşmaya varabilmektir. İşte bu yönde kayda değer hiç bir ilerleme sağlanamamıştır.

Batı'nın iki nükleer kuvveti, Birleşik Amerika ile İngiltere, bu türlü yasağın pratikte bir değer taşıyabilmesi için, şüphe uyandırıcı yer sarsıntılarının mahallinde kontrol edilmesi gerektiğini savunmakta ve bu maksatla kurulacak bir Uluslararası Kontrol Heyetine topraklarını açmaya hazır olduklarını belirtmektedirler. Rusya ise kendi topraklarının yabaacıların temsil edileceği heyetlerce kontrol edilmesinin casusluğa yol açacağını ve esasen dinleme metodlarında gerçekleştirilen son gelişmelerle uzaktan kontrolün mümkün olduğunu ileri sürerek, batılıların koştuğu şartı redde devam etmektedir.

Dünyada bugün beheri 20 megatonluk 16 bin nükleer bomba olduğu hesaplanmaktadır. 20 megatonluk bir tek bombanın yapacağı hasar, son dünya harbinde kullanılan bombardıman uçaklarının bir tanesinin 14 yıl müddetle her gün arkaya yapacağı bombardıman sonucunda hasıl olacak hasara muadildir. 20 megatonluk bir tek bombanın infilakı, doğacak olan 550 bin çocuğu sakatlayacak, yahut ölümlerine sebep olabilecek radyoaktif madde taşımaktadır. İşte insanlığı böylesine vahim bir sona sürüklemek için dünya milletleri yılda 140 milyar dolar harcamaktadırlar.

İSVEÇ TEKLİFİ

Bu arada, İsveçliler tarafından ileri sürülen bir formülle de Batı ülkeleri benimseyeceklerini açıklamışlardır. İsveç plânına göre, Uluslararası bir kontrol sistemi kurulmalı, fakat bu sistem kontrolü istenen ülkenin, kendisine yapılacak müracaata «evet» demesi üzerine işletilebilir. Şüphe uyandırıcı bir yer altı sarsıntısının merkezini teşkil eden bir ülke, kontrol için yapılacak müracaata «hayır» dediği takdirde, yeraltında deneme yaptığını zımnen kabul etmek durumuna düşmüş olacaktır. Ne var ki bu teklif de Ruslar tarafından reddedilmiştir. Ruslar, bunu «uluslararası kontrol mekanizmasının bir başka şekilde faaliyet göstermesi» şeklinde yorumlamışlar, kontrolün mahallinde değil uzaktan da yapılabileceği görüşlerine sadık kalarak, teklifi reddetmekten çekinmemişlerdir.

ICFTU SİLÂHLANMANIN KARŞISINDA

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu hür dünyada temsil ettiği 63 milyon işçi ile silâh yapımının karşısında olduğunu defalarca açıklamış, tarafları bir an önce temel meselelerde anlaşmaya davet etmiştir. Dünya'da «BARIŞ, EKMEK, HÜRRİYET» mücadelesi yapan bir teşkilâtın ilkelerinin her üçünü de (barış, ekmek, hürriyet) tahribe yönelen böyle bir sarfiyat ve çalışma karşısında pasif kalması elbet düşünülemez. 1949 yılından bu yana ICFTU ve saflarındaki 60 milyon işçi dünyada barışın kurulmasını istemektedirler. Onlara göre her yıl insanlığını nasıl imha edebilirim düşüncesiyle harcanan 140 milyar dolar, bugünün dünyasının aç milyarlarını doyurabilecek bir yönde kullanılabilir. Ne var ki uluslararası hür sendikacılık âleminin de bu mücadelesinde başarı kazandığı iddia edilememektedir. Soğuk harp, insanlık için daima daha iyiyi, daima daha güzeli düşünen sendikaların bu çabasını da bir çıkmaza sürüklemektedir.

ICFTU'nun üye sayısı 64 milyona yaklaştı

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Sekreterliğine hazırlanan son istatistiklere göre ICFTU'nun üye sayısı 63.359.531'dir. Halen ICFTU'ya 94 ülkeden 118 işçi kuruluşu bağlı bulunmaktadır. İstatistikler son dört yıl içinde, üye sayısındaki artışın yüzde 14'ün üstünde olduğunu ortaya koymuştur.

ICFTU'nun Kuzey Amerika işçilerine mesajı

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Genel Sekreteri Ömer Becu, Kuzey Amerika işçilerinin «işçi bayramı» (5 Eylül) münasebetiyle Amerikan ve Kanada İşçi Sendikaları Konfederasyonlarına bir kutlama mesajı göndermiştir. Becu'nun mesajında özetle şöyle denilmektedir :

«İşçi Bayramımız münasebetiyle, Uluslararası İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun saflarında birleşen 63 milyon işçi adına kardeşçe selamlarımızı sunarız. ICFTU Ailesini teşkil eden Avrupa, Asya, Afrika, Güney Amerika ve Avustralya sendikaları, bu gün, Kuzey Amerika sendikacılığının sendikacılık alanındaki başarılarını anmaktadır. Uluslararası Hür Sendikacılık Hareketi ile sıkı sıkıya bağımlı bulunan hürriyet ve demokrasi alanında Kuzey Amerika işçilerinin mücadeleleri takdirle yadedilmektedir. Dünyada sulhün tesisi, silahsızlanma ve nükleer silahların yasaklanması yolundaki çabalarımız bu yönde atılan önemli adımların başında gelmektedir. Bir dünya hareketi olarak, komünist, faşist, askeri yolla veya sömürgecilik kanalıyla yerleştirilmeğe çalışılan her türlü dikta eğiliminin karşısında ve bununla mücadelenizde hemen yanbaşımızda olduğumuzu belirtmek isteriz.»

ICFTU SINGAPUR'UN

BAĞIMSIZLIK

BAYRAMINI KUTLADI

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Singapur Temsilcisi D. Ramanujam, ICFTU saflarında toplanan 63 milyon işçi ve ICFTU Asya Bölgesel Teşkilatı adına, Singapur Başbakanı Lee Kuan Yew'i, Singapur'un bağımsızlığına kavuşmasının birinci yıldönümü münasebetiyle, tebrik etmiştir. D. Ramanujam'ın telgrafında özetle şöyle denilmektedir :

«... Uluslararası hür sendikacılık hareketi Singapur'un gelişmesini büyük bir hayranlıkla izlemekte ve bu gelişmede Singapur işçilerinin

Altı İngiliz sendikacısı Rusya'ya gidiyor

Eylül ayı içinde 6 İngiliz sendikacısı Rusya'yı ziyaret edecekler. İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Eylül ayı içinde Blackpool'da yapılacak olan kongresini takiben İngiltere'den hareket edecek olan İngiliz sendikacıları, Rusya'da «Sovyet sendikacılık hareketini» tetkik edeceklerdir. İngiliz sendikacıları daha önce İkinci Dünya Savaşı sırasında Rusya'ya giderek Angola - Rus Sendikalar Komitesi'nin kurulması için ön temaslarda bulunmuşlardı. Tetkik heyeti şu sendikacıardan kuruludur :

Dr. J. O'Hagan - İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Konsey Başkanı

Mr. F. Hayday - Genel Konsey üyesi

Mr. G. Lowthian - Genel Konsey üyesi

Mr. L. Wright - Genel Konsey üyesi

Mr. G. Woodcock - İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı

Heyete katılacak altıncı üye Eylül ayı içindeki yeni Genel Konsey seçimlerinden sonra belli olacaktır.

Mr. J. O'Hagan

Mr. F. Hayday

Mr. G. Lowthian

Mr. L. Wright

Mr. G. Woodcock

HANS İMHOF
ITF Genel Sekreteri

ITF'nin 70 nci yıldönümü

Uluslararası hür sendikacılık aleminin en kudretli üyelerinden biri olan Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu 70 yıl önce, 1896'da Londra'da kurulmuştur.

Bugün 83 ülkeden 330 teşkilâtı bünyesinde toplayan bu dev kuruluş 6.5 milyondan fazla üyeye sahiptir. Teşkilâtında «demiryolu işçileri, kara nakliyatçıları, iç sular nakliye işçileri, dok ve liman işçileri, gemi adamları, balıkçılar ve sivil havacılık işçilerini» toplayan Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu, 1949 yılında Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kuruluşunda öncülük etmiştir.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Ömer Becu, Lawrence White, Pieter de Vries gibi uluslararası hür sendikacılık alanında pek çok kıymet yetiştiren Ulaştırma İşçileri Federasyonu'na yurdumuzdan DYF-İŞ, Tümtis ve Likat-İŞ'de üyelerdir.

Türk-İŞ, Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu'na, işçi hak ve hürriyetlerinin korunması çabasında başarılar diler.

YUKARDA : Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu (ITF) tarafından desteklenen ilk tarihî grev İngiliz demiryolu işçilerinin grevi idi. Resimde grevciler sağda, grev kırıcılığı yapan araba sahipleri ise, polis refakatinde yolcu ve yük taşırlarken görülüyor.

YANDA : Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu'nun «Gemi, Dok ve Nehir İşçileri Federasyonu» adı ile kurulduğunu bildiren ve işçilerin teşkilâtlannmalarını isteyen ilk bildirisi.

oynadığı önemli rolü takdirle anmaktadır.»

ICFTU'NUN İŞÇİ EĞİTİMİ KONFERANSI KANADA'DA YAPILACAK

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) tarafından tertiplenen «Dünya İşçi Eğitimi Konferansı» 1967 yılında Kanada'da yapılacaktır. Konferansda ele alınacak konular arasında şunlar yer almaktadır :

— Hür sendikacılık hareketinde işçi eğitiminin önemi;

— İşçi eğitiminde işçi kuruluşlarının oynadıkları rol;

— İşçi kuruluşlarının işçi eğitimi politikaları nasıl tesbit edilmektedir?

— İşgücünün çeşitli gruplarının eğitiminde takip edilecek yol (kadın işçilerin eğitimi, genç işçilerin eğitimi v.s.)

— Çeşitli kademelerde sendikâli eğitim (üyelerin eğitimi, sendika temsilcilerinin eğitimi, liderlik eğitimi);

— Eğitim malzemeleri (kitaplar, broşürler, göze ve kulağa hitabeden aletler, programlar.);

— İşçi eğitiminin sosyal ve ekonomik cepheleri (insangücü plânla-

ması, eğitim çalışmaları için izin vs.);

TOKYO'DA BARIŞ VE SİLÂHSİZLANMA KONGRESİ YAPILDI

Asya ve Avustralya ülkelerinden 12'sini temsil eden delegeler geçen ay içinde Tokyo'da yapılan «Asya Barış ve Nükleer Silahlara Karşı Savunma Kongresi» nde bir araya gelmişlerdir. Kongre, Japonya İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Sosyal Demokrat ve Liberal Demokrat Partileri tarafından tertiplenmiştir. Dış ülkelerden gelen 30 delegenin 9'u, kongreye işçi tem-

silcisi olarak katılmışlardır. Kongrede silâhsızlanma ve dünya barışının kurulması konularında çeşitli kararlar alınmıştır. Silâhsızlanma konusunda alınan kararda özetle şöyle denilmektedir:

«Dünya sulhünün kurulabilmesi için nükleer silahlara sahip ülkeler, bu silâhların yapımını mutlaka durdurmalı, denemelere son vermelidirler. 1963 tarihli silâhsızlanma andlaşması bu yönde atılan önemli adımlardan birini teşkil etmektedir. Bu andlaşma daha açık bir şekle sokulmalı ve şartlarını her ülkenin uyması sağlanmalıdır.»

Barış ve silâhsızlanma kongresi, Kızıl Çin ve Fransa'yı 1963 tarihli anlaşmaya uymaları sebebiyle takbih etmiş, atom enerjisinin ve ileri teknolojinin insanlığın sadeti ve refahı için kullanılmasını istemiş, bu konuda dünya milletlerinin yardımcı olmasını dilemiştir.

Amerikan Hava Yolları Grevi bitti

Amerikan Makinist ve Metal Sanayi İşçileri Sendikası'nın beş hava yolları şirketinde uyguladığı grev geçen ay içinde, işverenin işçi isteklerini kabule yanışması ile sona ermiştir. Grev yapılan hava şirketleri şunlardır:

Trans World, United Hava Yolları, Eastern Hava Yolları Northwest Hava Yolları ve National Hava Yolları Şirketi.

Gray ticari uçak seferlerinin yüzde 60'ını aksatmış, yolcu nakliyatını ise büyük ölçüde felce uğratmıştır.

Grevden önce Sendika Müzakere Komitesi başkanı, toplu pazarlık görüşmeleri hakkında şunları söylemiştir: «Aramızdaki mesafe Güney Kutbu ile Kuzey Kutbu arasındaki kadar olsa gerek... Bu şirketler geçen yıl 200 milyon dolar mayacaklarını öngörmektedir. Öte yandan kamu hizmetlilerine toplu kâr etmişlerdir. Toplu pazarlık görüşmelerinin kesilmesi üzerine Millî Ulaştırma Kurulu arabulmaya

ICFTU, MALAYSIA ENDONEZYA ANDLAŞMASINI SEVİNÇLE KARŞILADI

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu 11 Ağustos tarihinde Malaysia Federasyonu ile Endonezya arasında yapılan barış andlaşmasını sevinçle karşıladığını bildirmiştir. Genel Sekreter Ömer Eecu tarafından Malaysia ve Endonezya işçi kuruluşlarına gönderilen telgraflarda, iki komşu devlet arasında yapılan barış andlaşmasının uluslararası hür işçi hareketi için son derece sevindirici olduğu belirtilmektedir.

HÜR SENDİKACILAR JAPON BAŞBAKANINI PROTESTO ETTİ

Japonya'da kamu sektöründe çalışanların sendikal hak ve hürriyetlerini önemli ölçüde kısıtlayan

bazı tavsiyeleri, işçi kuruluşlarının mütalâasını almaksızın uygulamaya başlayan Japonya Başbakanı Eisaku Sato, uluslararası hür sendikacılık hareketi tarafından protesto edilmiştir. Kanunlaşan tavsiyeler, Japon hükûmetine ve mahalli idarelere çalıştırdıkları işçilerin hangilerinin işçi, hangilerinin âmir sayılacaklarını takdir yetkisini tek yanlı olarak vermekte ve âmir statüsüne tâbi olanların sendikalara üye olamayacaklarını öngörmektedir. Öte yandan kamu hizmetlerine toplu pazarlık ve grev hakkı da tanıma maktadır.

İşçi liderlerinin protesto bildirisi, Japonya Başbakanına, 2 Ağustos tarihinde, Uluslararası PTT İşçileri Federasyonu, Uluslararası Genel Hizmetler Federasyonu, Uluslararası Hür Öğretmenler Federasyonu, Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu ve Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu liderlerinin iştirakiyle Brüksel'de yapılan toplantıdan sonra gönderilmiştir. Bildiride Japonya Hükûmetince uygulanmaya başlanan bu kararın Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın ilkelerine aykırı olduğu belirtilmekte, bu gibi kararların karşılıklı anlaşma ile alınabileceği ileri sürülmektedir. Bildiride ayrıca kamu hizmetleri ile ilgili yeni mevzuatın ILO ana tüzüğünü çiğnediği de belirtilmektedir.

İSPANYA'DA İŞÇİ NÜMAYİŞLERİ

İşçi hak ve hürriyetlerini tanımayan faşist Franko rejimi ile hür sendikacılık ilkesine bağlı İspanyol sendikaları arasındaki mücadele gün geçtikçe kızışmaktadır.

Geçen ay içinde Kuzey İspanya'da Eibar mevkiinde nümayiş yapan 4000 kadar işçi ile polis kuvvetleri arasında kanlı olaylar cereyan etmiştir. 11 Ağustos günü sabahın erken saatlerinde Eibar'ın ana caddesinde başlayan nümayiş derhal büyümüş, işçiler «grev ve toplu pazarlık haklarının tanınmasını, sendika başkanlarının hükûmet tarafından tayinle iş başına getirilmesini» protesto etmişlerdir. Polis üç işçiyi tevkif etmiştir. 12 ve 13 Ağustos günlerinde ise Eibar'daki fabrikaların çoğunda işçiler «oturma grevi» yaparak, nümayiş yapan

Amerikanın beş büyük uçak şirketinde yapılan grev hava nakliyatını felce uğratmıştır. Resimde ayaklarındaki sakat olan bir işçi grev gözcülüğü yaparken.

çalışmış, fakat başarı kazanamamıştır. Başkan Johnson'un meydana getirdiği üç'lü kurul da bizleri tam manasıyla sukutu hayale uğratan teklifler getirmiştir. Greve gidilecek ve başarı kazanılacaktır.»

Nitekim 3 hafta süren grev sonunda işçiler yeni hak ve menfaatler elde etmişlerdir.

ORTAK PAZAR BAKANLAR KONSEYİ

ORTAK Pazar Bakanlar Konseyi, topluluğun ortak tarım politikası üzerinde tam bir anlaşmaya varmasını takiben 24 Temmuzda çalışmalarına son vermiştir. Üç gün ve iki gece devam eden çetin görüşmelerde varılan anlaşma Topluluğun meyva ve sebze, şeker, yağlar ile süt piriği ve zeytinyağının ortak fiyatlarını kapsamaktadır. Bu anlaşma ile bütün bu maddelerin alım ve satımı için yeni bir yönetmelik kabul edilmiştir.

Ortak Pazar Bakanları arasında varılan anlaşma çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Bonn hükümet sözcüsü, Brüksel'de varılan anlaşmayı «Ortak Pazar'ın son şeklini almasına doğru önemli bir adım» olarak nitelemiş, İtalyan Dışleri Bakanı anlaşma hakkında «iyi bir dayanışma örneği» demiştir. Kopenhag'da Danimarka Başbakanı Otto Krag, «Brüksel Anlaşması, Altılar içinde tarım arasında himaye siyasetinin devamıdır» demekle sonuçtan pek memnun olmadığını açığa vurmuştur. Fransa Tarım Bakanı hislerini şu sözlerle açıklamıştır:

«...Fransa tâvizlerde bulundu. Fakat camia şuuruna erişildiğini ispat etmek ve milli menfaatlerin ötesine geçmek gerekiyordu.»

Ortak Pazar Komisyonu Başkanı M. Walter Hallestein ise, Altılar Toplantısı sonunda yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir:

(... Bu anlaşma, Avrupa Ekonomik Topluluğunun inşası tarihinde en önemli adımlardan birini teşkil etmektedir. Altılar böylece ortak tarım politikasına sahip olmaktadırlar. Milletlerarası iktisadi topluluklardan hiç biri, tarım politikası alanında, böylesine mükemmel bir anlaşma yapamamışlardır. Topluluğumuz yıkılmazlığını bir kere daha ispat etmiş bulunuyor.»

Aşılan Merhaleler

24 Temmuz 1966 Pazar günü «Ortak Tarım Politikası» konusunda varılan anlaşma, Yeşil Avrupa'nı gerçekleştirmesinde yapılabilecek teşebbüslerin beşincisidir. Daha önce aşılan merhaleler şunlardır:

14 Ocak 1962: Haftalarca süren çalışmalardan sonra «Altılar», (hububat, domuz eti, yumurta ve küme hayvanları, sebze ve meyvalar) la ilgili tüzükler tesbit etmişler, şarap piyasasına tatbik edilecek ön tedbirleri kararlaştırmışlardır. Bu toplantıda f.

Ortak Pazar üyeleri. Siyahla gösterilenler aslı üyeler (Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg) dir. Tarama olanlar ise asosiye üyeler (Türkiye ve Yunanistan) dir.

yatları ve ihracatı desteklemek üzere, üç yıl müddetle yürürlükte kalacak bir mali tüzük hazırlanmıştır.

23 Aralık 1963: Üye devletler; sığır eti, süt maddeleri ve piriği ilgili piyasaların düzenlenmesi konusunda anlaşmaya varmışlardır.

15 Aralık 1964: Altılar «hububat ortak fiyatlarını» tesbit etmişlerdir.

11 Mayıs 1966: Avrupa Tarımı Yön Verme ve Garantisi Fonu Mali Tüzüğü kabul edilmiştir.

arkadaşlarıyla aynı hisleri paylaştıklarını açığa vurmuşlardır. Olaylar üzerine Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu hür sendikacılık aleminin İspanyol işçilerinin mücadelesini sonuna kadar desteklemeye kararlı olduğunu bir kere daha bildirmiştir.

İSPANYA'DA GREV YAPAN İŞÇİLERİN ÜCRETLERİ ARTTIRILDI

İspanya'da Bilbao yakınların-

daki Firestone-Hispania lastik fabrikasında çalışan işçiler dokuz gün süreli bir grev yapmışlardır. Grev sonunda işçi ücretleri ortalama yüzde 11 arttırılmıştır. Öte yandan Barselona'da işten atılan bir işçinin durumunu protesto eden 1000 kadar işçi greve başlamışlardır.

HÜR SENDİKALAR GÜNEY VIETNAM'A YARDIM EDİYOR

Uluslararası Hür Sendikacılık

hareketini meydana getiren işçi kuruluşları Güney Vietnam işçilerine yardıma devam etmektedirler. Son olarak Japonya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DOMEI) Saygon'daki işçilere dağıtılmak üzere 45 bin lira tutarında çeşitli yardım malzemesi göndermiştir. Öte yandan Federal Almanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) da Güney Vietnam İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na 250 bin liralık bir yardımda bulunmuştur.

ULUSLARARASI PTT FEDERASYONU'NUN KONGRESİNDE ALINAN KARARLAR

Uluslararası PTT İşçileri Federasyonu'nun 11-15 Temmuz 1966 tarihlerinde Brüksel'de yapılan kongresinde silâhsızlanma, Güney Vietnam sorunu ve dünya barışının kurulması hakkında çeşitli karar tasarıları kabul edilmiştir. PTT İşçileri Federasyonu bu karar tasarılarında, «dünya barışının ancak milletler ve devletler arasında karşılıklı saygı ve sevgi ile kurulabileceğine» işaret etmekte, «Vietnam savaşının sona erdirilmesini ve Güney Vietnam halkına self - determinasyon hakkını tanıyan ve özgürlüğünü teminat altına alan bir barış andlaşması yapılmasını» istemektedir. Nükleer silâhlarının insanlık ve barış için büyük bir tehlike olduğunu ileri süren PTT Federasyonu; bu konuda alınması gereken tedbirleri şöyle sıralamaktadır:

— Nükleer silâh yapımı derhal durdurulmalıdır.

— Nükleer denemeler yasaklanmalıdır.

— Yapılmış bulunan nükleer silâhlar imha edilmelidir.

ISODERE SMETS EMEKLİYE AYRILDI

Sendikacılarımızın yakinen tanıdıkları Uluslararası Yapı ve Ağaç Sanayii İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Isodere Semets geçen ay içinde emekliye ayrılmıştır. Isodere Smets 1964 yılında Türkiye'ye da yapılan Türk - İş seminerleri ne konferansçı olarak katılmıştı. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu genel Sekreteri Ömer Becu bir telgraf çekerek uluslararası hür sendikacılık âleminin Semets'in hizmetlerini şükranla andığını bildirmiştir.

Kısa Haberler

İngiliz Sendikaları hükûmeti ikaz etti

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu yetkilileri ile İngiltere Maliye Bakanı arasında geçen ay içinde yapılan toplantıda, işçi liderleri, «tam istihdam politikası» nı tehdit edecek her türlü ekonomik tedbirin karşısına çıkacaklarını belirtmişlerdir.

Toplantı başlamadan önce Konfederasyon ekonomi komitesi üyelerinden biri şu sözleri söylemiştir:

«... bazı ekonomik tedbirler tam istihdam politikasını tehdit etmektedir. Toplantıda tam istihdam politikasını tehlikeye düşürecek her türlü tedbirle mücadele edeceğimizi belirteceğiz.»

Maliye Bakanı ile işçi liderleri arasında 75 dakika süren toplantı sonunda hiç bir açıklama yapılmamıştır.

ALMAN ASKERLERİ SENDİKALI OLABİLİYORLAR

Federal Almanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) ye bağlı Kamu Hizmetleri Sendikası ile Almanya Milli Savunma Bakanlığı arasında yapılan andlaşmaya göre, bundan böyle, Alman askerleri de sendika üyesi olabileceklerdir. Sendikalı askerlere sendikal çalışmalara katılabilmesi için 12 güne kadar ücretli izin verilecektir.

İTALYA'DA HÜR SENDİKALARIN ZAFERİ

İtalya'da dev Olivetti Fabrikalarında yapılan «sendika temsilcisi» seçimlerinde, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı konfederasyonlar, komünistler karşısında kesin bir zafer kazanmışlardır. İtalya'da hür ve demokratik işçi hareketini temsil eden iki kuruluş, UIL ve CISL, seçimlerde oyların yüzde 77'sini almıştır. Geçen yıl yapılan seçimlerde oyların yüzde 44'ünü alan komünist konfederasyon, bu yıl ancak yüzde 23 elde edebilmiştir.

JAPON KİMYA İŞÇİLERİNİN GREVİ SONA ERDİ

Japon kimya işçilerinin 53 gün süren grevi geçen ay içinde işverenin işçi isteklerini kabule yanaşması ile sona ermiştir. Yeni sözleşmeyle kimya işçilerinin aylıkları 80-90 lira artırılmış, işveren, iş akdini feshettiği 195 kimya işçisini tekrar işe almayı kabul etmiştir.

TAHİTİ'DE GEMİ ADAMLARI GREVİ BİTTİ

Hayat pahalılığı artışına karşı tedbir alınmamasını protesto etmek üzere iki günlük bir grev yapan Tahiti gemi adamlarının ücretleri artırılmıştır. Gemi adamlarının grevini dok işçileri ile kamu hizmetleri personeli de desteklemiştir.

KONGO SENDİKALARI PLÂNLAMA TEŞKİLÂTI KURULMASINI İSTİYOR

Kongo İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Raphael Bintou, Kongo Yüksek Plânlama Komiseri Alphonse Nguvu'u'ya gönderdiği bir muhtıradaki Kongo sendikalarının, ham madde üretimini ve ticaretini kontrol edecek ve teknisyen eğitimi yapacak bir merkezi plânlama teşkilâtı kurulmasının Kongo'nun ekonomik ve sosyal kalkınması için gerekli olduğuna inandıklarını belirtmiştir. Kongo İşçi Sendikaları Federasyonu Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun Kongodaki iki üyesinden biridir.

ÇALIŞMA HAYATI İLE İLGİLİ HERKESİN KİTABI

SENDİKALAR

VE GREV, LOKAVT HAKLARI

TÜRK-İŞ YAYINLARI NO. 35

274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgili Türk-İş görüşleri, tasarıların tenkidi, basının görüşü, komisyon raporları, kanunlarla ilgili hakların Dünya ve Türk Anayasa'larındaki yerleri, Danıştay, Yargıtay, diğer mahkemeler ve Yüksek Hakem Kurulu kararlarını kapsıyan bu kitap, Türk sendikacılığının ansiklopedisidir.

1200 sayfa, fiyatı 50 T.L.

ÖDEMELİ OLARAK GÖNDERİLİR.

İsteme Adresi : Atatürk Bulvarı İşçi Sigortaları Han Kat 3, Kızılay, Ankara

(TÜRK-İŞ 37)

A
Y
L
I
K

D
E
R
G
İ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

OKUYUNUZ

A B O N E O L U N U Z

Atatürk Bulvarı, İşçi Sigortaları Han Kat 1 No. 2, Tel : 17 16 02, Kızılay, Ankara

(TÜRK-İŞ 38)

TÜRK-İŞ

TÜRK-İŞ
AÇLIĞA MAHKÛM EDİLEN
İŞÇİLERİN YANINDADIR!

714 kilometre

KANUNSUZLUĞU PROTESTO YÜRÜYÜŞÜ